

TÜRKİYE’NİN VE DÜNYANIN ORTAK SORUNU: KADINA ŞİDDET

Elif YÜKSEL OKTAY*

Makalenin Alındığı Tarih / Received: 01/04/2015

Yayına Kabul Tarihi / Accepted for publication: 15/04/2015

Öz

Ulusal ve uluslararası tüm çabalara rağmen kadına karşı şiddet dünyanın en önemli sorunlarından biridir. Şiddet çok boyutlu bir kavram olduğu için, tek bir tanımını yapmak imkansızdır. Gerçekten de şiddetin fiziksel, psikolojik, sosyal, cinsel vb. pek çok tipi vardır. Şiddet kadına sadece fiziksel açıdan zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda psikolojisini ve tüm hayatını etkilemektedir. Halbuki şiddet temel insan hakları ve özgürlüklerine aykırı bir eylemdir. Kadınlara karşı şiddetle mücadele faaliyetleri başlangıçta bir çok ülkede büyük oranda feminist örgütler ya da hükümet dışı kuruluşlar tarafından yürütölmüşse de, günümüzde gerek Türkiye’de gerekse dünyanın bir çok ülkesinde hükümetler nezdinde soruna çözüm aranmaktadır. Uluslararası kuruluşlar çeşitli çalışmalar yapmakta, sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik bir takım anlaşmalar, projeler üretmektedir. Kadınların şiddet konusunda eğitim yoluyla bilinçlendirilmesi, yasal haklarının öğretilmesi ve şiddete uğraması durumunda neler yapması gerektiğine dair bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de ve dünyada kadına şiddet konusu ele alınarak, Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddete karşı uygulanan sosyal politikalar incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, kadın, aile içi şiddet, kadına şiddet, Türkiye, sosyal politika.

* Doç.Dr.; Yalova Üniversitesi İ.İ.B.F Öğretim Üyesi, elifsel@gmail.com

THE COMMON PROBLEM OF TURKEY AND THE WORLD: VIOLENCE AGAINST WOMEN

Abstract

Despite all the efforts, national and international violence against women is one of the world's most important problems. Since violence is a multidimensional phenomenon, it is impossible to make a single definition. Indeed, there are so many types of violence such as physical, psychological, social and sexual. Violence against women damages not only physically but also psychologically and affects women's life. Violence is an action against basic human rights and freedoms. The struggle against violence to women in many countries initially was conducted by largely feminist organizations or non-governmental organizations; but nowadays, both in Turkey and in the world governments seek for the solution to the problem. International organizations work for the abolition agreements, produce projects to prevent violence against women. Women's awareness about violence must be raised through education, their legal rights and what to do in case of being exposed to violence must be taught. In this study, the subject of violence against women in Turkey and in the world will be discussed and the social policies applied in Turkey to prevent domestic violence against women will be examined.

Keywords: Violence, women, domestic violence, Turkey, social policy

GİRİŞ

Zayıflığın bir göstergesi olan şiddet, sadece kadınlara değil hangi canlıya uygulanırsa uygulansın insanlık dışı bir eylemdir. Dünyanın bir çok ülkesinde kadınlar çeşitli nedenlerle, özellikle kadın oldukları için zayıf addedilerek şiddete uğramaktadırlar. Kadına şiddetle mücadeleyle yönelik çalışmalar Dünyada çok geç

başlamıştır. Dünyada kadına yönelik şiddete dair tepkiler 1970’li yıllarda görünürlük kazanmaya başlamıştır. Konuyla ilgili literatür tarandığında kadına yönelik şiddetle ilgili mücadele çalışmalarının Türkiye’de 1980’lerden sonra hız kazandığı görülmektedir. Zorla evlendirilme, genç yaşta evlendirilme, kadın sünneti, cinsel ilişkiye zorlama, satılmaya zorlama, dövme vb. örnekler dünyada yaygın olarak görülen kadına yönelik şiddet örnekleridir.

Türkiye’de kadınlar özellikle aile içi şiddete maruz kalmakta, uğradıkları bu şiddeti de genellikle utandıkları için gizli tutmaktadırlar. Çoğu zaman şiddetin nedeni olarak kendilerini görmekte, bunu başkalarına anlatırlarsa onların da bu şekilde düşünceğine inandıkları için de susmaktadırlar. Bir çok kadın, töre namus cinayetine maruz kalmakta, eşlerinden ve diğer aile fertlerinden şiddet görmektedir. Bunda Türk toplumunun erkek egemen bir toplum olması ve kadının, kendisine biçilen rolün dışına çıkmasının ayıp algılanıp, kınanmasının da önemli bir rolü vardır. Yakın bir zamanda televizyon kanallarında yayınlanan “İtilmiş-Kakılmış” tiplerinin aldığı reytingler şiddetin toplum tarafından gülünecek kadar kanıksandığının da göstergesidir. “Gelinlikle girilen evden kefenle çıkılır” “Dövülmeyen kadın, tımarsız ata benzer”, “Pişmiş aştan, dövülmüş karıdan zarar gelmez”, “Erkektir. Hem sever, hem döver”, “Kızını dövmeyen dizini döver” “Kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmeyeceksin”, “Karı koca arasına girilmez”, “Nush (söz) ile yola gelmeyi etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir”, “Dayak cennetten çıkmadır” gibi bazı atasözlerimiz ve özdeyişler bile şiddeti normalleştirmekte, belki de teşvik etmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de ve dünyada kadına şiddet konusu ele alınarak, Türkiye’de kadına yönelik şiddete karşı uygulanan sosyal politikalar incelenecektir.

1. KADINA ŞİDDET KAVRAM

Türk Dil Kurumu sözlüğü'nde şiddet kelimesi, kaba güç, karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, duygu ve davranışta aşırılık olarak açıklanmışken²; çağdaş Fransızca sözlükleri ise şiddet konusunda; bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmak, şiddet uygulama eylemi, duyguların kabaca ifade edilmesi eğilimi, bir şeyin karşı konulmaz gücü ve bir eylemin hoyrat yapısı gibi tanımlar yapmışlardır. Şiddet kavramının bir çok tanımı yapılmaktadır. Bu tanımlarda karşılaşılan ortak öğeler şunlardır: “Kişinin canını acıtmak, yaralamak, öldürmek, mala zarar vermek amacıyla güç kullanmak; yasaya aykırı fiziki güç kullanmak; yasaya aykırı bir hedefe varmak için şiddet kullanmak ya da şiddet kullanma tehdidinde bulunmak; genelde kabul gören yasa ve ahlak ilkelerine aykırı biçimde fiziksel yok etme, gereksiz yere kırma, yok etme eylemleri; toplumsal ilişkilerde kabul edilebilirlik sınırlarını aşan zorlama eylemidir³.”

Şiddetin tanımı onu tanımlayan kişiler ve bu kişilerin amaçları doğrultusunda farklılıklar gösterse de Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) tanımı da yukarıdaki tanımı desteklemektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre şiddet, “fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlar sonuculanma ihtimalini arttırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici şekilde ya da gerçekten kullanılmasıdır⁴.”

Dünyada en yaygın şiddet uygulanan kesim kadınlardır. Birleşmiş Milletler'in (BM) Kadınlara Yönelik Şiddetin

² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts, 01.03.2014

³ Necmettin Özerkmen (Ocak-Şubat 2012), “Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 28, <http://www.akademikbakis.org/eskisite/28/25.pdf>

⁴ Ayten Zera Page ve Merve İnce .(Aralık 2008). “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme”, *Türk Psikoloji Yazıları*, Cilt:11, Sayı:22, s.82.

Önlenmesi Bildirgesi'nin birinci maddesinde, kadınlara yönelik şiddet, "ister kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlamaya veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" şeklinde tanımlanmıştır⁵.

Kadına yönelik şiddet aslında cinsiyete dayalı yani kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan ve kadınları etkileyen bir ayrımcılık olup; kadına zarar veren, fiziksel, cinsel ve ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamda kadına baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasıyla yaşanan bir insan hakkı ihhalidir. Kadına yönelik şiddet çoğu kez kadın intiharları, çok eşli evlilik, erken ve zorla evlendirilme, çok çocuk doğurmaya zorlanma, kız çocuk doğurmanın veya çocuksuzluğun sorumluluğunu tak başına üstlenmeyle ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca kadının onayı alınmadan tüplerinin bağlanabilmesi (zorla kısırlaştırma), taciz ve tecavüze uğrama, kadın ticareti, pornografî, işyerinde cinsel taciz ve bunları kimseye anlatmaması için ölümlerle tehdit edilmeye kadar uzanan bir dizi baskıyı içerebilmektedir⁶.

Uluslararası araştırmalar kadına şiddet vakalarının önemli bir kısmında suç faillerinin çoğunlukla kadının eşi, birlikte olduğu kişi veya diğer aile bireylerinin olduğunu ortaya koymuşlardır. Kadın şiddetle çoğunlukla aile içinde karşılaşmaktadır⁷. Aile içi şiddet; "aile üyelerinden birine uygulanan, onun yaşam onurunu etkileyen, yaşam niteliğini bozan bir dizi olumsuz davranış örüntüsüdür. Aile içi şiddet, özel alanda gerçekleşen aralarında

⁵ <http://engelliler.gen.tr/f76/kadinlara-yonelik-siddet-nedir-4070/>, 30.04.2014

⁶ Songül Sallan Gül. (2014). "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk Arasındaki İlişkiyi Sorgulamak", *Yoksulluk ve Kadın*, Ed: Abdullah Topçuoğlu ve Diğerleri, Ayrıntı yayınları, İstanbul, s.181.

⁷ Banu Akadlı Ergöçmen vd. (2009). "Giriş", *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, s.19.

<http://istifhane.files.wordpress.com/2013/03/aileicisiddetraporu2009.pdf>, 05.02.2014

kan bağı ya da hukuksal bağıllık bulunan, birlikte yaşayan, kısaca kendisini aile olarak tanımlamış bir grup içinde zorlamak, aşağılamak, güç göstermek, öfke, gerginlik gibi nedenlerle bir bireyden diğerine yöneltilen her türlü şiddet davranışdır. Aile bireyleri arasında yaralama, aşağılama, zarar verme, kimi zaman da ölüm ile sonuçlanan tüm saldırgan ve düşmanca davranışlardır. Kısaca fiziksel, cinsel ve psikolojik saldırganlığı veya zorlamayı içermektedir ve bir ilişkide yer alan bir kişinin diğer kişiyi kontrol etmesine yönelik olarak kullandığı bir davranış kalıbıdır. Aile içi şiddetin kurbanları ağırlıklı olarak kadınlar ve çocuklardır. Erkek ise ister baba, ister eş, isterse erkek kardeş vb. konumunda olsun, ağırlıklı olarak güce başvurarak şiddet uygulamakta; sahip olduğu fiziksel gücü, materyal, fiziksel ve toplumsal kaynakları ailede görece güçsüz konumda olan üyeler üzerinde bir baskı ve sindirme amacıyla kullanmaktadır⁸.

Psikiyatristler, şiddete yönelik davranışa yol açan etkenleri araştırmak istediklerinde çoğu zaman ilk önce bireyin kişilik yapısını incelerler. Şiddete eğilimli bir kişide onu şiddet eğilimli davranışa götüren en önemli etkenler, “yetersiz kalan” ana-baba-çocuk-aile ilişkisi, aile şefkati ve ayrıca nesilden nesile aktarılan şiddet içeren davranış biçimleri şeklinde sıralanabilir. Saldırgan davranışın meydana gelmesine yol açan sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin yanı sıra, yoksulluk ve işsizlik ile şiddet faktörleri de şiddetin oluşumunda önemli rol oynarlar⁹.

Şiddet çok boyutlu bir olgu olduğundan tek bir nedene değil birçok nedene bağlı bulunmaktadır. Bir başka anlatımla şiddet; ekonomik, psikolojik ve toplumsal boyutları da içine alan geniş

⁸ Çiğdem Arıkan. (2011). “Aile İçi Şiddet, İstismar ve İhmale Sosyal Hizmet Müdahalesi”, *Sosyal Dışlanma ve Aile: Sosyal Hizmet Müdahalelerinde Güçlendirme Yaklaşımı*, Maya Akademi Yayınevi, Ankara, s.32,34.

⁹ Rafael Moses (Kış-Bahar 1996), “Şiddet Nerede Başlıyor”, *Şiddet*, Çeviren: Ayşe Kul, Sayı:6, <http://www.ykykultur.com.tr/dergi/?makale=1017&id=166>, 18.05.2014.

bir çerçeveye sahiptir. Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçekliklerle bağdaşmamaktadır. Şiddete ilişkin risk faktörleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- **Ekonomik Koşullar:** Ailelerin gelir seviyeleri düştükçe, bazı erkekler, evin geçiminden kendilerini sorumlu hissettikleri için çok daha büyük travmalar yaşamaktadırlar. Evin geçimini olması gerektiği şekilde gerçekleştiremediklerini düşündüklerinde de kendilerini yetersiz hissetmekte ve kadına şiddet uygulayarak kadın üzerinde hakimiyetlerini ekonomik olmasa da fiziksel olarak devam ettirmektedirler. Hayata dair beklentilerin karşılanamaması da şiddete neden olabilir. Ancak bu durum, ekonomik sıkıntıların olmaması durumunda şiddetin olmadığı veya olmayacağı şeklinde yorumlanmamalıdır. Erkeklerin kadınlara göre daha fazla çalışma hayatının içinde olmaları ve dolayısıyla ekonomik bağımsızlıklarının kadınlara göre çok daha fazla olması, kadınları hayatla mücadelede daha zayıf ve erkeğe bağımlı hale getirmektedir. Kadının ekonomik bağımlılığı, erkeğe kadın üzerinde yaptırım gücü vermektedir. Geleneksel erkek, evin ihtiyaçlarını karşılamak ister. Aksi halde kendisini eksik ve görevini yerine getirebilecek gücü olmayan, aciz bir insan olarak hisseder. Böyle bir durumun üstesinden gelemediği için de bu eksikliğini fiziksel gücünü kullanarak gidermek ister. Tüm bunlar da aile içi şiddetin devamlılığını sağlamaktadır¹⁰. Yoksulluğun yanı sıra kadınlar ve erkekler arasında, hastalık, çalışamama, yaşam mekânlarının son derece dar olması gibi ağır ve kötü koşullardan dolayı da yaşanan çatışmalar şiddeti doğurabilmektedir. Şiddetin diğer nedenleri aşağıda sıralanmaktadır¹¹:

- Eğitimsizlik,

¹⁰ Dolunay Şenol ve Sıtkı Yıldız. (2013). *Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla*, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara, s.8.

¹¹ MERKOMTE. (Haziran 2012). *Yaşam Kalitesi Temelinde Toplumsal Şiddet, Göç ve Yoksulluğun İncelenmesi*, T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA)'nın desteklediği Proje, s.22,26,30.

- Kötü aile koşulları (ebeveynlerin zayıf bir benlik, yetersiz bir denetim ve tutarsız davranışlara sahip olmaları, ebeveynlerin aile içerisinde şiddet tutumlarını sergilemeleri veya çocuklarının uyguladıkları şiddet tavırlarına karşı bir ilgisizlik içinde olmaları),
 - Şiddete eğilimli gruplar içinde yer almak, erkeğin öfkesini kontrol edememesi,
 - Kitle iletişim araçlarından ve popüler kültürden etkilenmek,
 - Silahlara kolay yollardan ulaşabilme imkanının bulunması,
 - Alkol ve uyuşturucu kullanma,
 - Çocuklukta yoğun şiddete maruz kalmak ve/veya tanık olmak,
 - Sosyopati (Toplumsal ve sosyal kurallara uyamama, toplu taşıma araçlarındaki kurallara uyamama ya da sosyal çevre içerisinde gösterilen davranış bozuklukları¹²) ve kromozom anomalileri
 - Kadının törelere uygun davranması, namusunu koruması gerektiğine dair ataerkil yapı ve değerler¹³ : Bu değerlere sahip toplumlarda kadının salt bedene dair bir imge olarak algılanması, düşünsel ve yaşamsal pratiklerde öğretilmekte ve kültürel süreçlerle de yaygınlaştırılmaktadır. Bu algılamının en önemli sonucu da bu bedene bakanın zihninde çıplaklığın doğması, çıplaklığın çağrıştırdığı tüm öge ve olgulardan dolayı kadının suçlanması ve nihayetinde; kadının her türlü şiddet, cinsel saldırı, öldürme vb. şekillerde vahşete maruz kalmasıdır¹⁴.
 - Erkeğin güçlü, kadının ondan daha güçsüz olduğuna dair geleneksel düşünce yapısı: Erkek ve kadın davranış biçimleri,

¹² <http://www.hastaliktedavi.net/sosyopati-nedir.html>, 30.04.2014.

¹³ Naile Bilgili ve Gülşen Vural. (2011). “Kadına Yönelik Şiddetin En Ağır Biçimi: Namus Cinayetleri”, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14:1, s.69.

¹⁴ Neval Oğan Balkız. (2015). “Toplumsal Cinsiyet Kurgusu, Kadına Yönelik Şiddet ve Hukuk”, <http://bianet.org/bianet/kadin/162865-toplumsal-cinsiyet-kurgusu-kadina-yonelik-siddet-ve-hukuk>, 08.03.2015.

toplumun öngördüğü davranış modellerini baz alarak şekillenirler, dolayısıyla bu durumdan hem erkek hem de kadın olumsuz etkilenmektedir. Bu iki cinsiyetin üzerinde kurulan baskı kadınların omuzlarına daha ağır bir yük bindirir. Toplumun gözünde erkek ilk planda yer alır, dolayısıyla etkindir ve özne durumundadır. Bunun sonucu olarak para kazanma, aile ekonomisini kalkındırma, mantıklı kararlar vermek zorunda olma, hiçbir koşulda duygusal olmama, ağlamama ve güçlü olma gibi iş bölümleri ve roller erkek olmakla özdeşleştirilir. Diğer bir yandan ise kadın toplumda ikinci plana itilen karakterdir. Edilgen ya da nesne konumuna getirilen kadının iş bölümü kocasına ve çocuğuna bakmak, ev işleri yapmak, bazı durumlarda çalışmak iken toplumsal rolleri ise, duygusal, anaç, sevgi dolu, şefkatli, hassas ve itaatkar olmaktır. Bu yükümlülükler kadının üzerinde erkeklere oranla daha çok baskı kurar çünkü kadının rolleri erkeğe göre hayatının her alanında daha pasiftir ve kadın erkeğe hizmet etmek için tasarlanmıştır¹⁵. Bu rollerin dışına çıkan kadınlar tahammül edilemez varlıklar haline gelirler. Kadınlar başarılı erkeklerin arkasında olmak yerine yanında veya önünde olduklarında veya yukarıda bahsedilen rollerin dışına çıktıklarında sahiplik algısının yıkıldığını gören, ataerkil ailelerde yetişmiş erkek, kadına şiddeti haklı görmektedir¹⁶.

1.1. Kadına Şiddetin Türleri

Kadına yönelik şiddet, yaşam döngüsü içinde ele alındığında doğumdan önceki dönem de önem kazanmaktadır. Aile içinde sahip olunacak çocuğun cinsiyetinin kız çocuklar aleyhine

¹⁵İpek Artun. (2012). “Masallar ve Toplumsal Cinsiyet: Kadın Kimliğinin Ataerkil Söylemlerle Yeniden Yapılandırılması”, <http://iletisim.ieu.edu.tr/karine/?p=265>, 23. 06.2014.

¹⁶ Mevlüt Özben. (2012). “Sahip(lik) Algısı ve Kadına (Çocuğa) Şiddet”, *Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Yayına Hazırlayanlar: Dolunay Şenol ve Diğerleri , 2. Cilt, Ankara, s. 746.

belirlenmesi, kız bebeklerin öldürülmesi, kız çocuklarının cinsel istismarı, dövülmesi, çeyiz, başlık parası, namus cinayetleri, flörtte şiddet, evlilikte hırpalanma, dayak, tecavüz, ekonomik ve psikolojik baskı, sünnet ve cinsel organa zarar veren diğer uygulamalar, işyerinde ve diğer kurumlarda cinsel ve psikolojik şiddet, kadın ticareti, fahişeliğe zorlama, yaşlılıkta fiziksel, cinsel ve psikolojik saldırıya uğrama, cinayete kurban gitme kadınlara yönelik uygulanan şiddet türlerindendir¹⁷.

Tablo 1: Cinsiyet Temelli Şiddetin Temel Döngüsü

AŞAMA	ŞİDDET TİPİ
Doğum Öncesi	Doğum öncesi cinsiyet seçimi, hamilelik döneminde annenin fiziksel şiddete maruz kalması, cinsel saldırı nedeniyle hamile kalmak (özellikle savaş ortamında hamile bırakmak amacıyla tecavüz).
Bebeklik Dönemi	Kız çocuğu olarak, duygusal ve fiziksel istismar, sağlık ve beslenme olanaklarından faydalanmanın kısıtlanması.
Çocukluk Dönemi	Kadın sünneti, duygusal ve fiziksel istismar, ensest ve cinsel şiddet, beslenme, sağlık ve eğitim olanaklarından faydalanmanın kısıtlanması, fuhuşa zorlanmak.
Ergenlik Dönemi	Duygusal ve fiziksel istismar, ensest ve cinsel şiddet, beslenme, sağlık ve eğitim olanaklarından faydalanmanın kısıtlanması, fuhuşa zorlanmak, işyerinde cinsel saldırı.
	Eş tarafından fiziksel ve duygusal istismar, evlilik içi

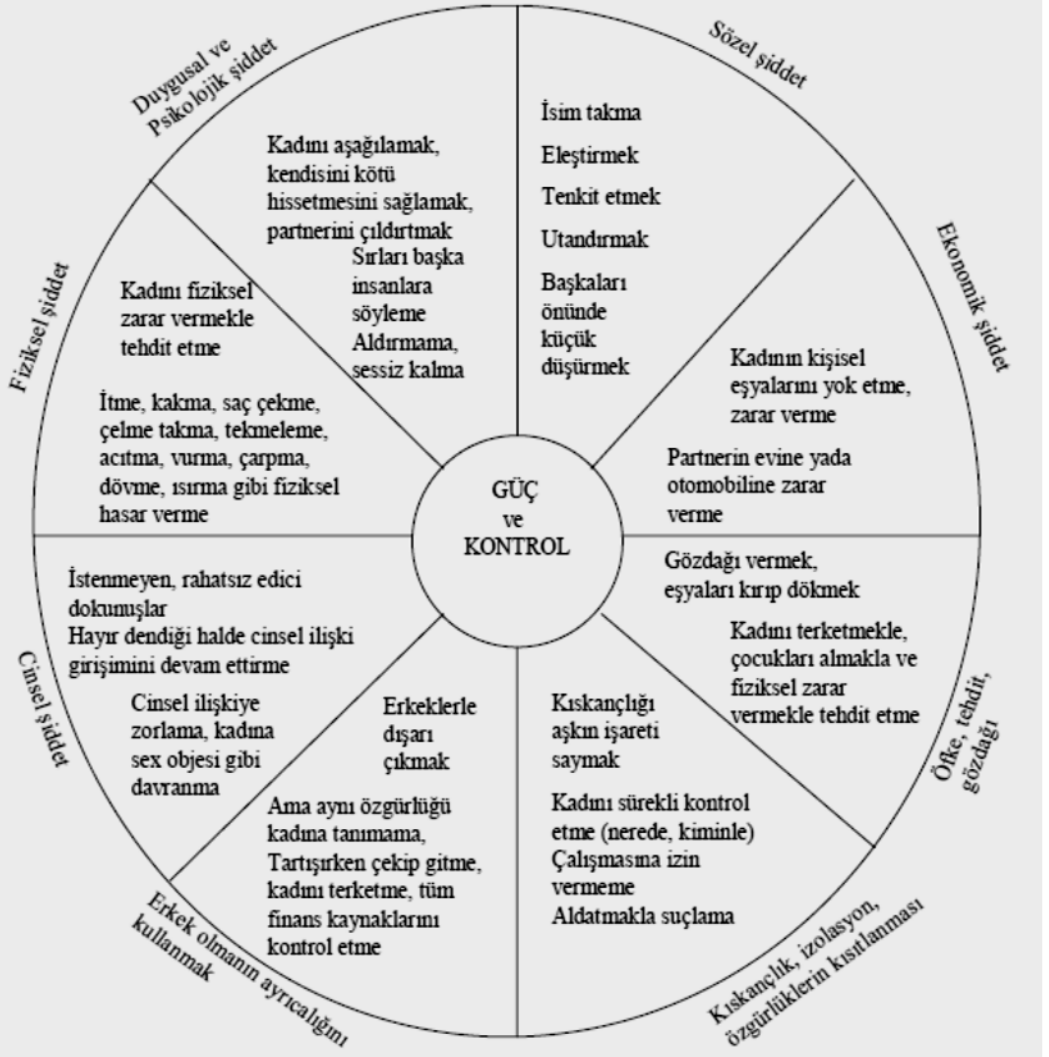
¹⁷ Nüket Subaşı ve Ayşe Akın. (2014). “Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları”, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, 01.01.2014

Üreme Çağı	tecavüz, tecavüz, namus cinayeti, iş yerinde cinsel saldırı, başlık parası, berdel, çeyiz şiddeti (Hindu geleneklerine göre kız çocukları evlendirilirken erkek tarafına mal ve para verilmesi gerekmektedir. Aile bu bedeli veremeyecekse kızlarını gelin yakma adı verilen bir eylemle öldürmektedirler).
Yaşlılık	Dul eş ve yaşlı olarak fiziksel, duygusal ve cinsel şiddete maruz kalma.

Kaynak: Şeyma Yıldırım (25-26 Haziran 2012), “Kadına Yönelik Şiddet”, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Çalıştayı*, Manisa, http://www2.bayar.edu.tr/cbukam/docs/Siddet_Sunumlari/Seyda_YILDIRIM.pdf

Kadınlara uygulanan bir çok şiddet tipi vardır. Bunlar fiziksel, psikolojik (duygusal), cinsel ve ekonomik şiddet olup tanımları aşağıda yapılmaktadır.

Şekil 1: Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kaynak: Dilek Yetim. (2008). *Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler*, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Edirne.

1.1.1.Fiziksel Şiddet

Kişiye fiziksel olarak zarar vermeyi amaçlayan vurma, tokat atma, itme, kol bükme, herhangi bir aletle yaralama, sağlıksız koşullarda yaşamaya zorlama vb. hareketleri içermekte ve öldürmeye kadar uzanan çok geniş bir kapsama alanı bulunmaktadır¹⁸.

1.1.2. Psikolojik (Duygusal) Şiddet

Duygusal şiddet, duyguların ve duygusal gereksinimlerin, zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla karşı tarafa baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır. Duygusal şiddete ilişkin bazı davranışlar; sevgi, şefkat, ilgi, onay, destek gibi duygu ve duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesi, küçümsenmesi, dine, ırka, dile, kültürel gruba veya geçmişe ait değer verilen inançların aşağılanması veya onlara aykırı davranmaya zorlanması, kadının maddi ve manevi destek alabileceği kurum ve kişilerden soyutlanmasına yönelik olarak arkadaş ve aile bireylerinin sürekli aşağılanması, görüşmenin denetlenmesi ve engellenmesi, evden kovulma veya evden ayrılmakla tehdit edilmesi şeklinde sıralanabilir¹⁹.

1.1.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik kaynakların ve paranın düzenli bir şekilde kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanılmasıdır. Koşullar elverdiği halde evin masraflarını karşılamamak, para vermemek, kısıtlı para vermek, ailenin gelir

¹⁸ Dilek Karal ve Elvan Aydemir. (2012). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Yayını*, USAK Rapor No:12-1, Ankara, s.22.

¹⁹ Dilek Yetim. (2008). *Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler*, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Edirne, s.7.

ve giderleri konusunda bilgi vermemek, aileyi ilgilendiren maddi konularda fikir almadan tek başına karar vermek, kişinin mallarına ve gelirine el koymak, çalışmasına engel olmak, istemediği işte zorla çalıştırmak gibi davranışlar ekonomik şiddettir. Ekonomik şiddet genellikle tek seferlik eylemlerden çok sürekli bir durumu tarif eder²⁰.

1.1.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Cinsel şiddetin varlığına işaret eden bazı davranışlar; kadına cinsel bir nesne gibi davranmak, aşırı kıskançlık ve şüphencilik göstermek, cinselliği bir cezalandırma yöntemi olarak kullanmak, açıkça başka kadınlara ilgi göstermek ve kadını aldatmak, kaba kuvvet kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak, duygusal baskı kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak, tecavüz etmek, istenmeyen cinsel pozisyonlara zorlamak ve fuhuşa zorlamak gibi şekillerde ortaya çıkmaktadır. Ailede erkeklerin kadınlara uyguladıkları cinsel şiddet, aile mahremiyeti adına genellikle açığa çıkmaz. Cinsel şiddet, aile bireyleri arasında maddi ve manevi güç kullanmak suretiyle yaşanmasıdır. Akrabalar arasında meydana gelen cinsel ilişki olan ensest veya halk dilinde fücür ile evlilik içi tecavüz, cinsel şiddetin en yaygın yaşanan iki türüdür. Ayrıca kadına cinsel bir eşya gibi davranmak, cinselliği bir cezalandırma yöntemi olarak kullanmak, istenmeyen cinsel yakınlıklara zorlamak (ters ilişki, cinsel bölgelere aletle işkence etmek vb.) gibi davranışlar cinsel şiddet örnekleri arasında sayılabilir²¹.

²⁰ <http://www.kadinininsanhaklari.org/kadinin-insan-haklari/yasalardaki-haklarimiz/siddet-goren-kadin-ne-yapabilir/kadina-karsi-siddet-ve-siddet-turleri/> , 01.01.2014.

²¹ Yetim, a.g.e, s.9.

1.2. Kadına Şiddetin Etkileri

Şiddet, ona maruz kalan bireylerin yaşam kalitesinin düşmesine, sosyal hayata ve çalışma yaşamına katılımlarının azalmasına, şiddetin kuşaklar arasında aktarılmasına, bireylerin sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik açıdan çökmesine zemin hazırlamaktadır. Kadına yönelik şiddetin bireylere ve aile fertlerine olduğu kadar ülke ekonomisine de olumsuz etkileri vardır. Kadına yönelik şiddet kadın sağlığını olumsuz etkilemekte, bütün sağlık sistemleri üzerinde global bir yük oluşturmaktadır. ABD’de yapılan bir araştırmaya göre şiddet gören kadınların sağlık harcamaları 2.5 kat, sağlık kuruluşlarına başvurusu ise 2 kat artmış olarak bulunmuştur. Sadece kadın olmaları nedeniyle uğradıkları şiddet nedeniyle üreme çağındaki kadınların sağlıklı yaşanacak yıllarının %5-%16’sını kaybettikleri belirtilmektedir. Şiddet sadece bir sağlık sorunu değil aynı zamanda sağlığı olumsuz etkileyen bir risk faktörü olarak da ele alınmaktadır. Şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri ölümcül olmayan etkiler ve ölümcül etkiler şeklinde ikiye ayrılabilir²²:

Ölümcül Olmayan Etkiler: Kadına yönelik şiddet kesi, kırık, iç organ yaralanmalarına, organ kayıplarına, kalıcı sakatlıklara, istenmeyen gebeliklere, HIV dahil cinsel yolla bulaşan hastalıklara, PID ve düşüklere neden olabilmektedir. Ayrıca şiddet gören kadınlarda kronik pelvik ağrı, astma ve baş ağrıları sık görülen sağlık sorunlarıdır. Şiddet gören kadınlarda, madde kullanımı ve korunmasız cinsel ilişkide bulunma gibi kendine zarar verici davranışlara sık rastlanmaktadır. Şiddet gören kadınlarda depresyon, korku, anksiyete, azalmış özbenlik saygısı, cinsel işlevlerde bozukluklar, yeme problemleri, obsesif-kompulsif davranış bozukluklarıyla, post travmatik stres

²²Nüket Subaşı ve Ayşe Akın. (2014). “Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları”,

bozukluğu gibi rahatsızlıklar ortaya çıkabilmektedir.

Şiddete uğrayan kadının yaşadığı travmadan dolayı işine gidememesi veya işine devam ediyorsa verimsiz çalışması, dolayısıyla yoksulluğa maruz kalma tehlikesi de olumsuz etkilerdendir²³.

Ölümcul Etkiler: Şiddet, kadını intihara sürükleyebilmekte, cinayete kurban gitmesine neden olabilmekte, anne ölümlerini arttırmakta ve HIV/AIDS'in yayılmasına neden olabilmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddete tanık olan çocuklarda da anksiyete, depresyon, düşük benlik saygısı ve düşük okul performansı ortaya çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin yukarıdaki etkilerinin dışında ülke ekonomilerine, dolayısıyla da bütün vatandaşlara olumsuz etkileri vardır. Şiddeti önlemeye ve şiddete maruz kalanı korumaya ve desteklemeye dönük tıbbi, hukukî, kolluk hizmetleri ve sosyal hizmetlere ilişkin masraflar da büyük bir maliyet oluşturmaktadır. Örneğin, İngiltere ve Galler'deki ev içi şiddetin toplam maliyetinin yılda yaklaşık 23 milyar pound olduğu belirtilmiştir. Avustralya'da ise kadına ve çocuğa yönelik şiddetin yıllık maliyetinin 13.6 milyar dolar olduğu, Yeni Zelanda'da yapılan bir araştırma sonucunda ise ülkede ev içi şiddetin maliyetinin en az 1.2 milyar dolar olduğu ortaya konmuştur. Kanada'da ise maliyet 1.16 milyar doları bulmaktadır. Yapılan analizler, kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinin maliyetinin, şiddet mağdurlarının tedavi ve korunma maliyetleri ile faillerle ilgili yapılan yasal kovuşturmalara toplam maliyetinden çok daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle şiddetin

²³ <http://www.womankind.org.uk/2013/03/effects-of-violence-in-ghana/> , 23.04.2014

önlenmesi için yapılacak girişimler hem kadınlar hem de toplum açısından çok daha önemlidir²⁴.

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN BOYUTLARI

2.1.Dünyada Kadına Yönelik Şiddetin Boyutları

Son yüzyıla kadar, birçok ülkede erkeğin karısına fiziksel şiddet uygulaması bir hak olarak tanınmıştır. Amerika'da 1884 yılına kadar, erkeğin eşini dövmesi yasal olarak kabul edilmiştir. 18. ve 19. yüzyılda İngiltere'de erkek, ailesi üzerinde bütün haklara sahip kılınmıştır. Erkeğin eşini kontrol edebilmesi için, baskı ve şiddete başvurulması, işaret parmağından kalın olmayan bir sopa ile dövmesi yasal kabul edilmiştir. Bu durum, 1920'lerde tüm eyaletlerde, en azından yasalarda ceza kapsamına alınmıştır. Kadına yönelik şiddet 1970'lerden önce daha çok yabancıların veya uzak tanıdıkların saldırısı ve tecavüzüyle sınırlı olarak görülmüş ve bir sorun olarak ele alınmamıştır. Bu konuya ilk dikkati çekenler feminist kadınlar olmuştur. Kadınlara yönelik şiddetle mücadele, başlangıçta birçok ülkede büyük ölçüde feminist örgütler ya da hükümet dışı kuruluşlar tarafından üstlenilmiştir. ABD, Kanada, Avusturya, Yeni Zelanda, Brezilya, Zimbabwe gibi birçok ülkede, kadına yönelik şiddet konusunda çalışan hükümet dışı kuruluşların öncülüğünde, kadınlara karşı şiddeti önlemeye yönelik programlar geliştirilmiştir²⁵.

Kadına şiddetle mücadeleye ilişkin önemli günlerden biri 25 Kasım, diğeri ise 8 Mart'tır. 25 Kasım, Dominik Cumhuriyeti'nde Clandestina Hareketi'nin öncülerinden, Mirabel kardeşler olarak

²⁴ T.C. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2012). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Eylem Planı 2012-2015*, Ankara, s.10.

²⁵ Zeynep Güngörmüş ve Diğerleri. (2014). "Kadınların Evrensel Sorunu: Şiddet", *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, s. 54.

bilinen Patria Mercedes, Minerva Argentina ve Maria Terasa isimli üç kız kardeşin Rafael Leonidas Trujillo diktatörlüğüne karşı yürüttükleri mücadelenin sembolleştiği gündür. Mirabel Kardeşler'in kendileri için büyük bir tehlike olduğunu açıklamasının ardından, 25 Kasım 1960'da Trujillo diktatörlüğü tarafından Dominik Cumhuriyeti'nin kuzey bölgesinde öldürülüp bir uçurumun dibine atılmasıyla 25 Kasım, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine, ayrımcılığa, ataerkil toplumsal şiddete, aile içi şiddete, savaşa, ırkçılığa ve kadınları, kadın haklarını yok sayan sistemlere karşı kadınların eylem günü olarak kabul edilmiştir²⁶. Her 25 Kasım'ı “Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Uluslararası Günü” ilan eden BM, 2013 yılında kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığa karşı 25 Kasım'da başlayıp 10 Aralık'ta sona eren “Unit” isimli bir kampanya düzenlemiş ve herkesi turuncu giymeye davet etmiştir²⁷.

1857 yılında, ABD'nin New York kentinde, bir fabrikada çalışan kadınlar, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve daha iyi bir yaşam standartına kavuşmak için grev başlatmışlar ancak; fabrikada çıkan yangın sonucunda çok sayıda kadın işçi yaralanmış ve 129 kadın işçi hayatını kaybetmiştir²⁸. Yukarıda geçmişten bazı örnekler verilmiştir, günümüzde de kadına şiddet olayları hala devam etmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı küresel araştırmaya göre, 2013 yılında dünya genelinde kadınların yüzde 35'i fiziksel ve /veya cinsel şiddet yaşamışlardır. Ancak, ulusal bazda yapılan çalışmalar bu oranların %70'leri bulduğu ve şiddetin bu kadınların hayatlarındaki erkeklerden geldiğini ortaya koymuştur. Dünya genelinde öldürülen kadınların %38'i beraber oldukları erkekler tarafından öldürülmüşlerdir. Beraber oldukları erkek tarafından fiziksel veya cinsel şiddete uğrayıp yaralanan

²⁶<http://bianet.org/bianet/kadin/126219-50-yilinda-mirabel-kardeslerin-katlini-unutmayacagiz>, 26.12.2013

²⁷ <http://www.un.org/en/events/endviolenceday/> , 02.05.2014

²⁸<http://www.un.org/en/events/endviolenceday/> , 02.05.2014

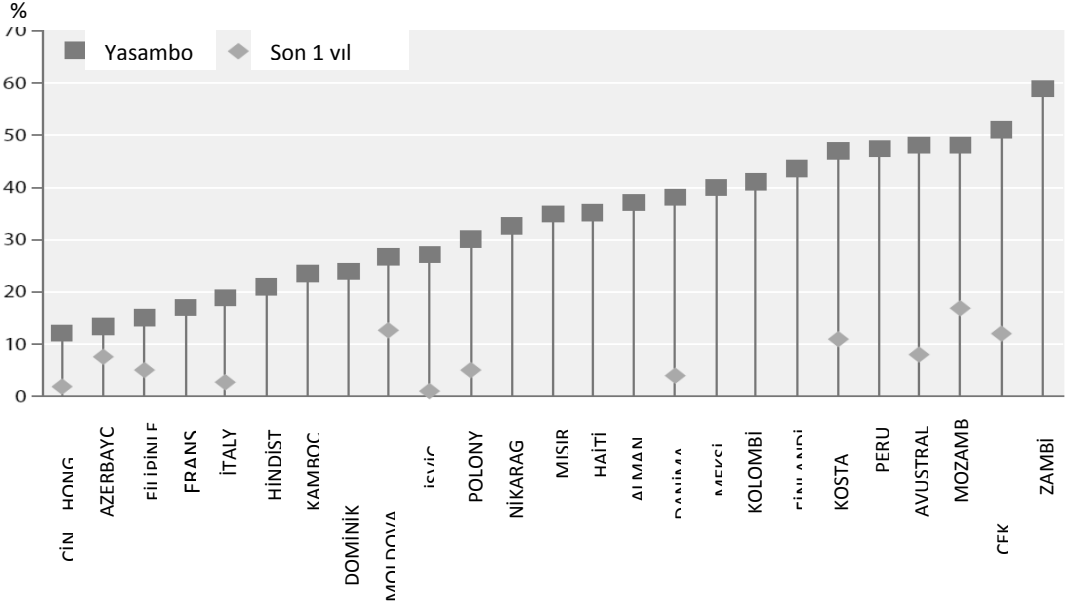
kadınların oranı ise %42'dir. Hamileyken şiddete uğrayan kadınların %16'sı düşük ağırlıklı bebek dünyaya getirmişlerdir. BM'nin verilerine göre 1995-2006 yılları arasında dünyada çok sayıda kadın şiddete uğramıştır. Grafik 1'de de görüleceği gibi kadınların Çin, Hong Kong'ta %12'si, Azerbaycan'da %13'ü, Mozambik'te %48'i, Çek Cumhuriyeti'nde %51'i ve Zambia'da %59'u hayatları boyunca en az bir kere fiziksel şiddete maruz kalmışlardır (Failin kim olduğu belirtilmemiştir). Kosta Rika, Moldova, Çek Cumhuriyeti ve Mozambik'tekadına şiddete ilişkin ankete katılan kadınların onda birinden fazlası fiziksel şiddete uğradıklarını söylemişlerdir²⁹. 15-24 yaş arası kadınlar daha yaşlı kadınlara göre daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu dönemde son 1 yılda şiddete uğrayan kadınların oranı Çin Hong Kong, İsviçre, Filipinler ve Polonya'da azalmıştır³⁰

²⁹ United Nations (2010), The World's Women 2010: Trends and Statistics, New York, s.131.

³⁰ http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/Worldswomen/WW2010%20Report_by%20chapter%28pdf%29/violence%20against%20women.pdf, 01.05.2014.

Grafik 1: Dünyanın Çeşitli Ülkelerinde Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet (1995-2006)*

Tablo: Ülkeler Bazında Hayatlarında En Az Bir Kere ve Son 1 Yılda Fiziksel Şiddete Uğrayan Kadın Oranı (1995-2006)

Kaynak:United Nations (2010), *The World's Women 2010: Trends and Statistics*, New York, 131.

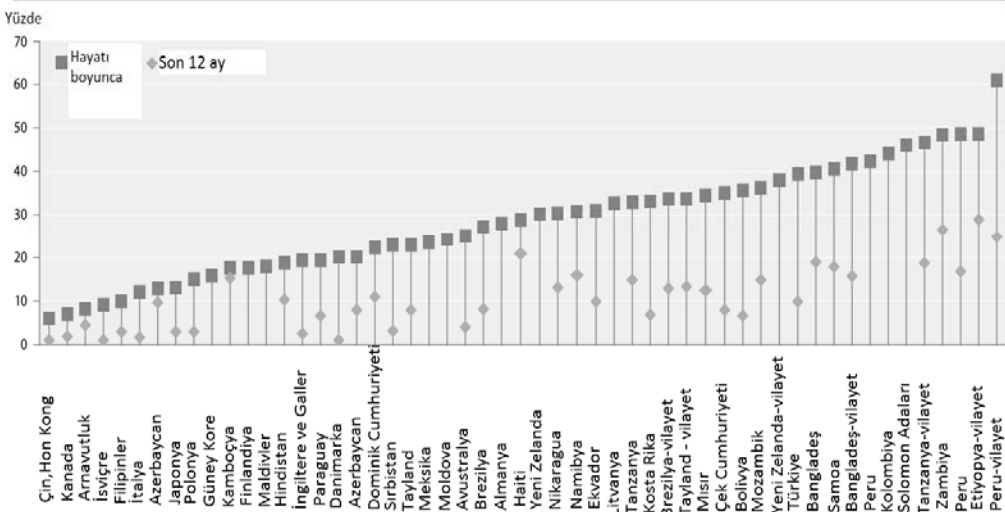
*Fiziksel şiddeti uygulayan fail belirtilmemiştir.

BM'in verilerine göre 2002-2006 yılları arasında hayatlarında en az bir kere cinsel şiddete uğrayanların oranı Azerbaycan'da %4, Fransa'da %5, Filipinlerde %6, İsviçre'de % 25, Danimarka'da %28, Avusturalya'da %34, Çek Cumhuriyeti'nde %35 ve Meksika'da %44 olarak gerçekleşmiştir³¹.

³¹ United Nation, a.g.e, s. 131.

1995-2006 yılları arasında hayatlarında en az bir kere partnerlerinden şiddet gören kadınların oranına bakıldığında Grafik 2’de de görüleceği gibi en az Çin, Hong Kong’daki kadınlar (%3), en fazla ise Peru’daki kadınlar partnerleri tarafından şiddete uğramışlardır. Peru’daki kadınların %50’si çok şiddetli şiddete maruz kalmışlarken, %12’si ise bu %50’lik gruba göre daha hafif şiddete uğramışlardır. Grafiğe bakıldığında Türkiye’deki şiddete uğrayan kadınların oranının % 40’larda olduğu ve grafikteki bir çok ülkeye göre şiddet oranının çok daha fazla olduğu görülmektedir.

Grafik 2 : Dünyada ve Türkiye’de 1995-2006 Döneminde

Partnerlerinden Şiddet Gören Kadın Oranı

Kaynak: United Nations, a.g.e., 132.

Dünyada çocuk gelinlerin oranı da fazladır. Türkiye’de ebeveyn izni olmadan evlenmede yasal alt sınır, kadınlarda ve erkeklerde 18 yaş, ebeveyn izni ve mahkeme kararıyla evlenmede yasal alt sınır ise kadınlarda ve erkeklerde 16 yaştır. Evlenmede yasal alt yaş sınırı ülkelere göre incelendiğinde; ebeveyn izni olmadan evlenmede en düşük yasal alt sınırın kadınlarda ve erkeklerde 12 yaş ile Venezüela’da, en yüksek yasal alt sınırın ise kadınlarda 21 yaş ile Bostvana, Mısır, erkeklerde ise 22 yaş ile Çin’de olduğu görülmektedir ³². 2013 yılında 15 yaş ve üstü kadınların en fazla şiddete uğradığı ülkeler Afrika ülkeleri ve Güney Doğu Asya ülkeleri olmuştur³³.

Tablo 2: 2013 Yılında Dünyanın Farklı Bölgelerinde 15 Yaş ve Üstü Kadına Şiddet Oranı (%)

Afrika	45.6
Amerika	36.1
Doğu Akdeniz Ülkeleri	36.4
Avrupa	27.2
Güney Doğu Asya	40.2
Batı Pasifik	27.9
Yüksek Gelirli Ülkeler	32.7

Kaynak:

http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2013/violence_against_women_20130620/en/, 23.04.2014

Avrupa Birliği Temel Hakları Ajansı tarafından Avrupa’da kadınların yaşadığı şiddeti ortaya çıkarmak amacıyla Mart 2012-Eylül 2012 arasında 28 Avrupa Birliği ülkesindeki 18-74 yaş arası 42.000’den fazla kadına anket uygulanmıştır. Uygulanan bu anket çalışması sonucunda, bu kadınların %22’sinin 15 yaşından

³² www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056, 15.03.2014.

³³

http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2013/violence_against_women_20130620/en/, 23.04.2014

itibaren partnerleri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete uğradıkları, %32'sinin psikolojik şiddete uğradıkları, %30'unun çocukluklarında cinsel istismara ve % 10'unun ise çocukluklarında psikolojik şiddete uğradıkları ortaya çıkmıştır. Partnerleri tarafından fiziksel ve cinsel şiddete uğrayan kadınların %33'ünün, partnerleri olmayan kişilerden şiddet gören kadınların ise sadece %26'sının polise veya Kurban Destek Organizasyonu gibi kuruluşlara başvurdukları görülmüştür. Diğer şiddet kurbanları ise utandıklarından dolayı hiç bir yere başvurmadıklarını ifade etmişlerdir³⁴.

Dünyada kadına karşı şiddetin bir başka şekli sünnettir. 130 milyondan fazla kız veya kadının ağırlıklı olarak Afrika ve bazı Orta Doğu Ülkelerinde sünnet edildiği tahmin edilmektedir (<http://www.un.org/en/events/endviolenceday/> , 02.05.2014). BM Çocuklara Yardım Örgütü'nün (UNICEF) verilerine göre uygulamanın en yüksek olduğu ülke %98 ile Somali'dir. En yüksek oranların görüldüğü ülkeler arasında %91 ile Mısır, % 88 ile Sudan, %27 ile Kenya, % 8 ile de Irak bulunmaktadır³⁵.

BM Nüfus Fonu'nun tahminlerine göre, her yıl dünyada 5000'den fazla kadın aileleri tarafından namus nedeni ile öldürülmektedir. Brezilya, Uganda, Bangladeş, Mısır, Ürdün, Suriye, Hindistan, İsrail, İtalya, Fas, Ekvator, Türkiye ve Yemen gibi ülkelerde sorun ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bu cinayetlerin yukarıda sözü edilen ülkelerden daha geniş bir coğrafyayı kapsadığı düşünülmektedir. Sayılan ülkeler namus cinayetlerinin toplumsal bir sorun olarak görülmeye başlandığı ve basında haber olarak yansıtılma özelliği kazandığı bölgelerdir. Özellikle Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Asya kıtasının bazı ülkelerinde kadınların namus adına öldürülmesinin cinayet olarak

³⁴ FRA. (2014). *Violence Against Women: An EU-Wide Survey Main Result*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, s.3,27,55,71,121. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

³⁵ <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/kadin-sunnetine-sifir-tolerans>, 10.05.2014

görülmemesi nedeni ile bu tür bilgilere ulaşmak mümkün olmamaktadır. Namus cinayetlerinin genelde Müslüman topluluklarda işlendiği görülmekle birlikte, asıl kökenin ataerkil toplumsal yapıya dayandığı düşünülmekte ve kökenleri İslamiyet öncesi dönemlere kadar uzanmaktadır. Ürdün, Fas, Suriye gibi ülkelerde namus sebebiyle işlenen suçlarda (aile namusunu korumaya yönelik olarak gerçekleştirildiği düşüncesi ile) ceza indirimine gidilmektedir. Bu cinayetlere kurban olma tehlikesi bulunan kadınları korumak amacıyla da her hangi bir düzenleme bulunmamaktadır³⁶.

2.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Boyutları

2.2.1. Genel Olarak Türkiye’de Rakamlarla Kadın

Türkiye’nin nüfusu 2013 yılında 76.667.864’e ulaşmıştır. Nüfusun %49,8’ini kadınlar (38.194.504) ve %50,2’sini erkekler (38. 473.360) oluşturmuştur. Kadın nüfus belli yaş gruplarına göre incelendiğinde, kadınların %24’ünü 0-14 yaş grubu, %5’ini 15-17 yaş grubu, %11,3’ünü 18-24 yaş grubu, %31’ini 25-44 yaş grubu, %20’sini 45-64 yaş grubu, %7,9’unu 65-84 yaş grubu ve %0,8’ini ise 85 ve daha yukarı yaştaki nüfusun oluşturduğu görülmektedir. Türkiye’de 2013 yılında erkek nüfusun %69,6’sı, kadın nüfusun ise %71’i 18 ve daha yukarı yaştadır. Kadın nüfus oranı, ileri yaşlara doğru erkek nüfus oranını geçmektedir³⁷.

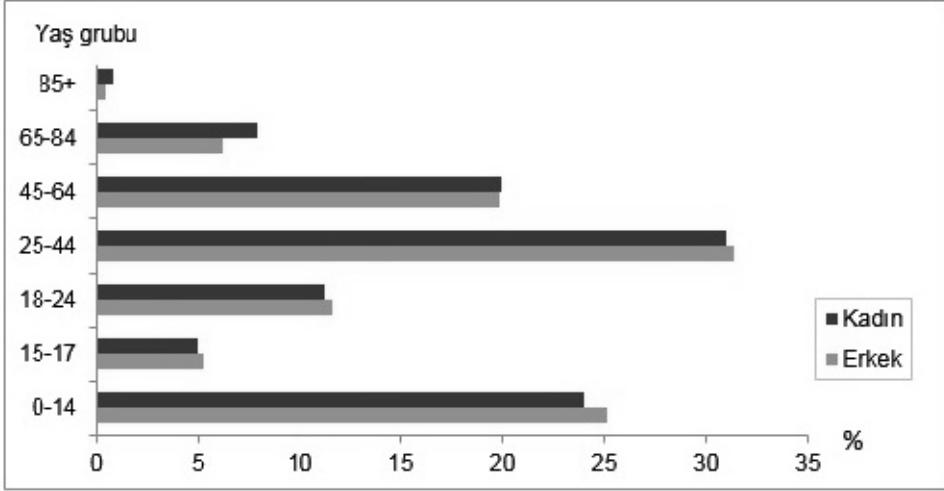
Türkiye’de 2012 yılında okuma yazma bilmeyen erkek nüfusunun oranı %1,4 iken, kadınlarda ise bu oran %7 olarak gerçekleşmiştir. Okuma yazma bilmeyen kadın nüfus oranının en yüksek olduğu il %18,2 ile Şırnak olup, erkeklerde bu oran %4,1 ile Mardin ilindedir. Yükseköğretim mezunu nüfusun en yüksek olduğu il kadınlarda %15,3 ve erkeklerde %19,2 ile Ankara’dır. Yükseköğretim mezunu nüfusun en düşük olduğu il ise kadın nüfusta %2,6 ile Hakkâri, erkek nüfusta %4,7 ile Ağrı’dır³⁸.

³⁶ Bilgili ve Vural,a.g.e, s.67.

³⁷ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056>,15.03.2014

³⁸ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056>,15.03.2014

Grafik 3: Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Türkiye’de Nüfus (2013)

Kaynak:

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056>, 15.03.2014

Kadınların çalışmasına karşı olumsuz bakışın değişmesi, kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi, evlilik yaşının yükselmesi ve doğum oranlarının düşmesine rağmen Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranları çok düşüktür. Kentleşme ve tarımsal istihdamdaki azalma kadınların işgücüne katılım oranını azaltmaktadır. Tarımdan, tarım dışı işgücü göçü gerçekleştikçe, kadınların ücretsiz aile işçisi olarak yoğun biçimde istihdam edildiği tarımın istihdamdaki payı azalmış, kadınların işgücüne katılım oranı düşüş eğilimine girmiştir. Bu nedenlerin dışında ekonomik krizler, eğitim seviyesinin düşük olması, çalışma çağındaki nüfusun yıllık artış hızının o yıl içerisinde yeni yaratılan işlerin yıllık artış hızından fazla olması ve enformel

ekonominin varlığı da kadınların işgücüne katılım oranlarını azaltmaktadır³⁹.

Grafik 4'te de görüleceği gibi 2000 yılında %26.6 olarak gerçekleşen kadınların işgücüne katılım oranı, 2006 yılında %24,9'a, 2012 yılında %29,5'a, temmuz 2013'te ise %31,6'ya yükselmiştir⁴⁰

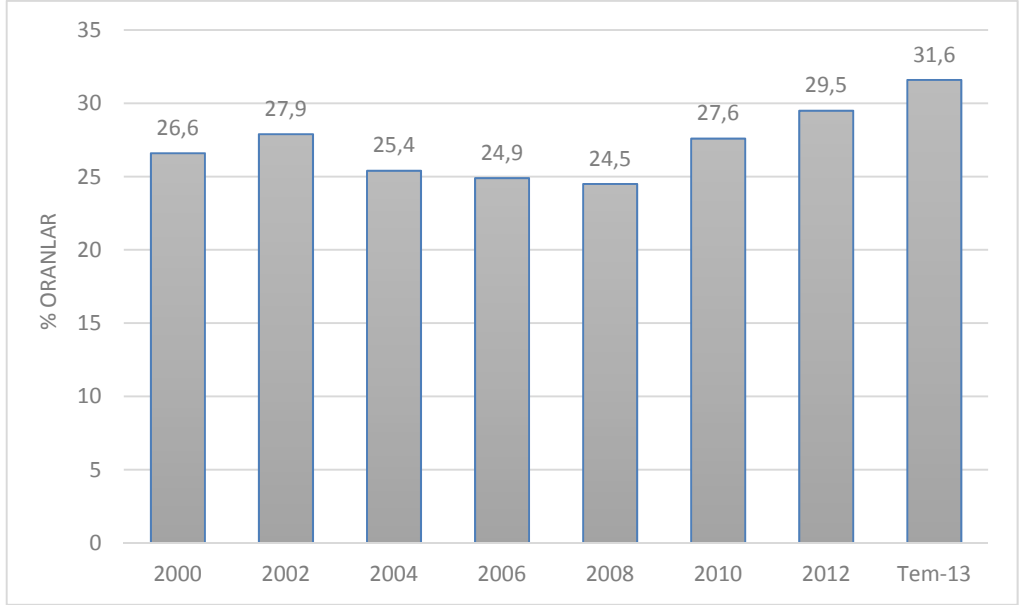
39

http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/TCEUlusaleylemplani.pdf, 05.02.2014

40

http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/ekonomi.pdf, 12.04.2013
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13458>, 11.01.2013

Grafik 4: Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılma Oranları

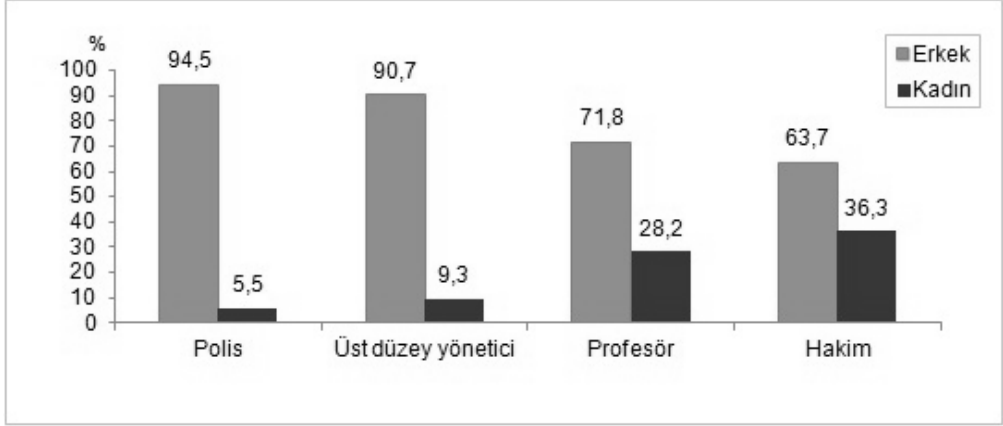
Kaynak: http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/ekonomi.pdf, 12.04.2013, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13458>, 11.01.2014.

2013 yılında kamusal alanda çalışan üst düzey kadın yönetici oranı %9,3’tür. Kadın hakim oranı ise %36,3’tür. Akademik personel içerisinde kadın profesörlerin oranı 2012-2013 öğretim yılı için %28,1 olmuştur. Kadın polis oranı ise 2013 yılında %5,5 olarak gerçekleşmiştir⁴¹.

Grafik 5: Türkiye’de Cinsiyete Göre Seçilmiş Mesleklerin Oranı (2013)

⁴¹ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056>, 15.03.2014

Türkiye'nin Ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet

Kaynak:

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056,15.03.2014>

Türkiye’de kadın milletvekili oranı erkeklere göre çok düşüktür. Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki kadın milletvekili oranı 1935 yılında %4,5 iken, bu oran 2013 yılında %14,4’e yükselmiştir. 2013 yılında kadın bakan sayısı 1 olup, kabine içindeki kadın bakan oranı olarak %4’e denk gelmektedir. Ülke karşılaştırmalarına bakıldığında, bu oranın en yüksek olduğu ülkelerin %52,6 ile Norveç ve %52,2 ile İsveç olduğu görülmektedir⁴².

Tek ebeveynli hanelerdeki ebeveynlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde; 2011 yılında tek ebeveyni anne olan hanelerin oranı %85,7 iken bu oranın 2012 yılında %84,9 olarak gerçekleştiği görülecektir. Tek ebeveyni baba olan hanelerin oranı ise 2011 yılında %14,3 iken 2012 yılında %15,1’e yükselmiştir. 2013 yılında meydana gelen boşanmaların %40,3’ü evliliğin ilk 5 yılında, %21,5’i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşmiştir⁴³.

⁴² <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056,15.03.2014>

⁴³ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16053,15.03.2014>

Tablo 3: 2011 Yılında Türk Ailesinde Aile ile ilgili Kararları Veren Üyeler (%)

	Anne	Baba	Çocuklar	Evin Yaşlıları
Ev Seçiminde	73.4	75.9	10.5	1.8
Ev Düzeninde	89.1	47.4	9.9	1.1
Çocuklarla İlgili Konularda	85.6	69.4	7.5	1.1
Alışveriş Konuları	82.1	70.1	9.4	1
Akrabalarla İlişkilerde	82.9	76.9	7.8	1.7
Komşularla İlişkilerde	85.5	71.1	7.6	1.6
Tatil ve Eğlence Kon.	75.8	79.8	13.6	1.4

Kaynak: TÜİK. (2013). *İstatistiklerle Kadın 2012*, Ankara, s.19.

2011 yılında Tablo 3’te kadının, ailesiyle ilgili bir çok konuda aldığı kararların uygulandığı görülmektedir⁴⁴.

2.2.2. Rakamlarla Türkiye’de Kadına Şiddet

Türkiye’de kadına yönelik şiddete dayanan çok kapsamlı çalışmalar bulunmamaktadır. Hem aile mahremiyeti olarak düşünüldüğü için, hem de insanların kendilerine şiddet uygulandığını itiraf etmeleri son derece güç olduğu için kadınların yaşadıkları şiddete ilişkin gerçek bilgilerin elde edilmesi mümkün görünmemektedir.

⁴⁴ TÜİK. (2013). *İstatistiklerle Kadın 2012*, Ankara, s.19.

1990-1996 yılları arasında yapılan 1259 kadının katıldığı araştırma verileri, kadınların %68'inin eşleri tarafından şiddete uğradığını ortaya koymaktadır. Ankara'nın gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınlarla yapılan bir araştırmanın verileri de bu bölgelerde yaşayan kadınların % 97'sinin eşleri tarafından şiddete uğratıldıklarını göstermektedir. Özel şiddet şekillerine ilişkin sorularda, erkeğin kadına karşı şiddet oranının % 71'e yükseldiği ortaya çıkmaktadır. 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması verilerine göre, kadınların kocaları ile tartışmaları, cinsel ilişkiyi reddetmeleri, lüzumsuz yere para harcamaları, yemeği yakmaları, vb. durumlardan herhangi birisini yapmaları halinde, kadınların % 39.2'si, eşlerinin kadınlara şiddet uygulama hakkının olduğuna inandıklarını ifade etmişlerdir. Bu veriler, sosyal normlardan dolayı, istenmeyen pek çok davranışın meşruiyet kazanabildiğini göstermektedir. Çünkü bu cevapları sadece erkeklerin değil kadınların da veriyor olması durumun son derece vahim olduğunu göstermektedir⁴⁵.

Tablo 4 :Türkiye’de Yerleşim Yerine Göre Fiziksel veya Cinsel Şiddet Oranı

	Fiziksel şiddet		Cinsel şiddet		Fiziksel veya cinsel şiddet	
	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay
Türkiye	39,3	9,9	15,3	7,0	41,9	13,7
Kent	38,0	10,0	14,3	6,7	40,3	13,5
Kır	43,2	9,9	18,3	7,9	46,6	14,1

(2008)

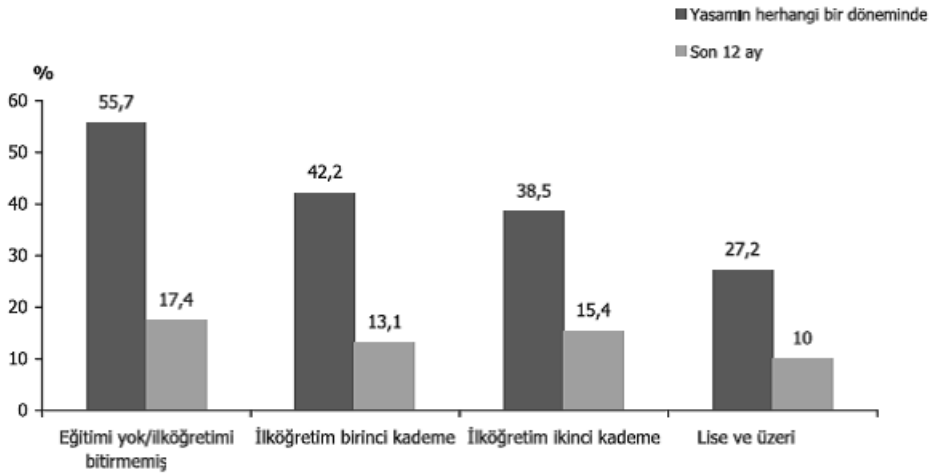
Kaynak: TÜİK, a.g.e, s. 114.

⁴⁵ Şenol ve Yıldız, a.g.e, 13-14.

Tablo 4’te de görüleceği gibi 2008 yılının son 12 ayında şiddete uğrayıp uğramadıkları sorulduğunda Türkiye’de kadınların %9.9’u fiziksel şiddete, %7’si cinsel şiddete, %13’7’si ise her ikisine de maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu kadınlara yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddet görüp görmedikleri sorulduğunda %39.3’ü fiziksel şiddete, %15.3’ü cinsel şiddete, %41.9’u ise fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldıklarını söylemişlerdir⁴⁶.

Grafik 6: Türkiye’de Eğitim Seviyesine Göre Kadına Şiddet (2008)

15+ yaş

Kaynak: TÜİK, , a.g.e, s. 113.

Eğitim durumları incelendiğinde 2008 yılında şiddet gören kadınların büyük oranda eğitimsiz oldukları görülmektedir. Bu kadınların % 55.7’si hayatlarında en az bir kere şiddete maruz kalmışlardır. Bununla beraber lise ve yüksekokul mezunlarında

⁴⁶ TÜİK, a.g.e, s.114.

da hayatlarında en az bir kere şiddette maruz kalma oranı % 27.2 olup, oldukça yüksektir.

Tablo 5: Türkiye’de Bölgelere Göre Kadına Şiddet (2008)

	(%)					
	Fiziksel şiddet		Cinsel şiddet		Fiziksel veya cinsel şiddet	
	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay
İBBS1						
Türkiye	39,3	9,9	15,3	7,0	41,9	13,7
İstanbul	36,7	8,1	11,2	4,7	39,4	11,1
Batı Marmara	24,6	6,0	8,7	4,3	26,2	8,8
Ege	31,3	5,3	13,9	4,1	34,7	8,0
Doğu Marmara	36,5	7,2	12,8	5,8	38,5	10,2
Batı Anadolu	42,2	11,6	15,5	6,5	44,1	14,7
Akdeniz	41,7	11,9	16,1	6,5	44,0	14,7
Orta Anadolu	49,5	13,5	22,8	11,0	52,8	18,5
Batı Karadeniz	42,9	7,9	17,5	6,7	46,6	12,0
Doğu Karadeniz	38,0	6,5	17,6	7,8	42,6	12,5
Kuzeydoğu Anadolu	53,2	17,8	29,5	19,4	57,1	27,4
Ortadoğu Anadolu	47,2	14,6	19,7	12,1	51,5	21,5
Güneydoğu Anadolu	47,7	19,2	19,7	13,0	51,1	24,6

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/VeriTabanlari.do?ust_id=109&vt_id=31, 01.03.2014

Bölgelere göre şiddet oranları incelendiğinde tablo 5’te de görüleceği gibi 2008 yılında Türkiye’de en fazla Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki kadınların şiddet gördüğü ortaya çıkmaktadır. Diğer bölgelerde yaşayan kadınlara göre en az, Ege bölgesindeki kadınlar şiddet görmüşlerdir.

Türkiye’de kadınlar en çok eşlerinden şiddet görmektedirler. Eşin dışında ise babalarından, erkek kardeşlerinden, ağabeylerinden, erkek akrabalarından, kadın akrabalarından ve kayınvalidelerinden dayak yememektedirler. 2008 yılında eşleri

dışındaki kişilerden şiddet gören 12.795 kadın üzerinde yapılan bir çalışmada bu kadınların %3.3'ünün cinsel istismara, %17.8'inin fiziksel şiddete uğradığı ortaya çıkmıştır⁴⁷.

Tablo 6 : 2011 Yılında Türkiye’de Boşanma Nedenleri (%)

Boşanma Nedeni	Kadın	Erkek
Şiddet	20.8	0.4
Sorumsuz ve ilgisiz davranma	26.6	28.2
Ailedeki çocuklara karşı kötü muamele	2.7	1.5
İçki ve kumar alışkanlığı	15.4	1.2
Çocuk olmaması	3.8	1.7
Evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama	15.4	7.9
Aldatma	16.8	5.7
Aile içi cinsel taciz	1.5	0
Terk etme/edilme	6.8	6.4
Eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması	5.6	10
Eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması	4.8	7
Eşin tedavisi güç bir hastalığa yakalanması	1.8	1.9
Hırsızlık, dolandırıcılık, gasp vb. Suçlar	0.6	1.2
Diğer	42.9	23.4

Kaynak: TÜİK, , a.g.e, s. 42

⁴⁷http://www.tuik.gov.tr/VeriTabanlari.do?ust_id=109&vt_id=31, 01.03.2014

2011 yılında kadınların %20.8'i şiddet gördükleri için boşanmışlardır. Tablo 6'ya bakıldığında diğer nedenler arasında şiddetin ilk sırayı aldığı görülmektedir.

3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

3.1. Dünyada Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Çalışmaları

Kadına yönelik şiddetin günümüzdeki anlamda bir sorun olarak ele alınması, önlenmeye çalışılması, mağdurun korunması, failin cezalandırılması çalışmaları dünyada çok yakın zamanlarda, 1970'lerden sonra gündeme gelebilmiştir. BM, 1975 yılından başlayarak kadın hakları konusunda dünyadaki devletleri, uzmanları ve sivil toplumu bir araya getirebilmek için dört dünya konferansı düzenlemiştir: Meksika (1975), Kopenhag (1980), Nairobi (1985), Pekin (1995)⁴⁸.

1975 yılında Meksika'da yapılan Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Eylem Planı'nda ailenin ve aile bireylerinin eşitliğinin ve güvenliklerinin temini için eğitim programlarının yapılması tavsiye edilmiş, ancak şiddet konusuna özel bir vurgu yapılmamıştır. Bu Konferans'ın paralel sivil toplum kuruluşları (STK) oturumlarında ise kadına yönelik şiddetin değişik biçimleri dile getirilmiştir. 1980 yılında Kopenhag'da yapılan İkinci Dünya Kadın Konferansı'nda, aile içinde kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin kabul edilen ilke kararında, şiddet daha çok sağlık konusu olarak ele alınmış, kadınların ve çocukların şiddetten korunması için programların geliştirilmesi konusunda çağrı yapılmıştır. Kadına yönelik şiddet konusu en kapsamlı biçimde 1985'de Nairobi'de gerçekleştirilen Üçüncü Dünya Kadın Konferansı'nda ele alınmıştır. Nairobi, Geleceğe Yönelik Stratejiler kapsamında, kadına yönelik şiddetin

⁴⁸<http://www.kadinininsanhaklari.org/programlar/savunuculuk/uluslararasi-duzeyde-savunuculuk/pekin-konferansi/> 01.03.2014

tüm toplumlarda ortaya çıktığı belirtilmekte ve ev içinde kadına yönelik şiddet, insan ticareti, silahlı çatışmalarda kadının durumu gibi kadına yönelik şiddetin farklı biçimleri üzerinde durulmuştur⁴⁹.

Bir diğer önemli sözleşme de BM tarafından 18 Aralık 1979 tarihinde kabul edilen "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)'dır. CEDAW 3 Eylül 1981 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin 1985 yılında onayladığı Sözleşme, 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. CEDAW kadın hakları çerçevesinde ayrımcılığa karşı standartlar getiren tek uluslararası bağlayıcı belgedir. Bu uluslararası sözleşme kadınlara karşı ayrımcılıkta evrensel bir başvuru kaynağı oluşturmakta ve böylece toplumlarda cinsiyet eşitliği kavramının yerleştirilmesini sağlamaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde kadınlara karşı ayrımcılığın evrensel standartlarını gerçekleştirebilmek için devletlerin eylemler ve politikalar tespit etmesini, hayata geçirmesini ve cinsiyet eşitliğinin kavranmasının yaygınlaştırılmasını sağlamasına çalışmasını zorunlu kılan en kapsamlı sözleşmedir. CEDAW'a taraf devletler ilk olarak yaşamın tüm alanlarında kadınlara karşı ayrımcılığın tüm biçimlerini ortadan kaldırmak, ikinci olarak kadınların, erkeklerle aynı ölçüde insan haklarından ve temel özgürlüklerini kullanabilmeleri için gelişimini ve ilerlemesini sağlamak yükümlülüğü altına girmektedirler. Üçüncü olarak bir taraf devlet düzenli aralıklarla rapor sunarak sözleşmeyi uygulamadaki çabalarını değerlendirmesi için CEDAW komitesine yetki vermektedir⁵⁰.

1990'lardan sonra da uluslararası belgelerde kapsamlı olarak düzenlenmeye başlanmıştır. Kadına yönelik şiddet tarih boyunca

⁴⁹T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,a.g.e, s.10-11

⁵⁰Umut Belek Erşen. (2006). *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Ve Denetim Mekanizması*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

var olduğu halde şiddet olarak algılanamamıştı. İnsan haklarından kadınların eşit olarak yararlanması ve yasalarda, yaşamda var olan ayrımcılıkların kaldırılması amacıyla 1979 yılında kabul edilen CEDAW'da yaşamın her alanındaki kadın sorunu ele alındığı halde, “kadına yönelik şiddet” konusunda açık bir düzenlemeye yer verilmemişti. BM Genel Kurulu'na kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin kabul edilen ilk belge 20 Aralık 1993 tarihli “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge”dir. BM'in 20 Aralık 1993 tarihli Genel Kurul gündemine alınan “Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge” oylamaya başvurulmaksızın kabul edilmiştir. Bildirgede; şiddetin önlenmesi, failin cezalandırılması ve şiddete uğrayanın korunması konusunda Devletlere düşen sorumluluklar ve görevler ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Devletlerin iç hukuklarında ceza, medeni ve iş kanunu başta olmak üzere ilgili kanunlarda düzenleme yapılması ve uygulamaya geçirilmesi, bu konuda STK'larla işbirliği yapılması” öngörülmüştür. Ayrıca, şiddete uğrayanların güvenliği ve fiziksel ve psikolojik tedavisi için hükümet bütçesinde yeterli ödenek ayrılması da önemle vurgulanmıştır. Bildirge, hukuki bağlayıcılığa sahip olmadığı halde, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi açısından içerdiği ilke ve kurallarla, devletlerin iç hukuklarında düzenleme yapılması için itici güç olmuştur. Avusturya'da 1997 yılında, Almanya'da 2002 yılında şiddetle mücadele yasaları “Gewaltschutzgesetz” Türkiye’de ise 4320 sayılı Yasa çıkarılmıştır⁵¹.

Avrupa Konseyi'nde ve Avrupa Birliği'nde 2000'li yıllara kadar “kadının şiddete karşı korunması” bakımından özel bir düzenleme bulunmamaktaydı. İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesinde (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde) ve Avrupa Konseyi Tavsiye

⁵¹Nazan Moroğlu. (2014). “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1169>, 31.03.2014.

kararlarında da kadına şiddeti önlemeye yönelik özel bir düzenleme olmamakla beraber, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde “işkence yasağı, insanlık dışı ve kötü muamele yasağı ve zorla çalıştırma yasağı” gibi kurallar yer almaktadır. Bu kurallardan hareketle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin “BM Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine İlişkin Bildirge’indeki ilkelerle ve kurallarla örtüşen kararları vardır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 30 Nisan 2002 tarihinde kabul edilen Tavsiye Kararı’nda, aile içi şiddetin ve kadına karşı şiddetin önlenmesi yöntemlerine ayrıntılı şekilde yer verilmiştir.⁵²

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince kabul edilen “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” olan “İstanbul Sözleşmesi” 11 Mayıs 2011 tarihinde adından da anlaşılacağı üzere İstanbul’da imzaya açılmış, Nisan 2012 tarihinde aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 18 ülke tarafından imzalanmış ve sadece Türkiye tarafından onaylanmıştır. 8 Mart 2012 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir⁵³. 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. 21 Ekim 2014 tarihi itibarıyla Sözleşmeye taraf olan ülke sayısı 15, bu ülkeler dışında Sözleşmeyi imzalayan ancak henüz onay prosedürü tamamlamayan ülke sayısı ise 21’dir⁵⁴. Sözleşmede “kadına karşı şiddetten, kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılacağı” ve “bu terimin toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemlerini kapsayacağı” ifade edilmektedir.⁵⁵ Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet en az 10 en fazla 15

⁵²Nazan Moroğlu. (2014). “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1169>, 31.03.2014.

⁵³T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, a.g.e, s.9

⁵⁴<http://www.petrol-is.org.tr/haber/istanbul-sozlesmesi-yururluge-girdi-erkek-siddetine-yerinde-mudahale-hakki-geliyor-8141>, 12.11.2014

⁵⁵T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, a.g.e, s.9

üyeden oluşacak GREVIO olarak anılacak Eylem Uzman Grubu, Sözleşme'nin taraflarca uygulanmasını izleyecektir. Kadınların iç hukuk yollarının tamamen uygulanmasına karşın hayati tehlikesinin sürdüğü durumlarda hayatını sürdürebilmek adına ülkeden çıkışının sağlanması konusunda Sözleşme'ye taraf devletler, şiddet gören kadınlara da mülteci olma hakkı verebilecektir⁵⁶. Bu anlamda sözleşme küresel ölçekte kadına şiddetle mücadeleyi öngörmektedir

Bu sözleşmelerden hareketle bir çok ülkede kadına şiddetle mücadeleye yönelik bir çok yasa ve uygulama kabul edilmiştir. 2006 yılında Fransız parlamentosu, aile içi şiddet ve zorla evlendirilmelere karşı mücadeleyi güçlendiren bir projeyi kabul etmiştir. Kızların yasal evlilik yaşının 15'ten 18'e çıkarıldığı bu yasa ile, çiftler arasındaki şiddet "ağır suç" kapsamına alınmaya başlamıştır. Ağırlaştırıcı nedenler arasında, "ölüm" ve "tecavüz" gibi suçlar yer alırken, bu suçları işleyenlere ömür boyu hapis cezası verilebileceği kabul edilmiştir. Ayrıca, kadın sünneti, seks turizmi, çocuk pornografisine ve zorla evlendirilmelere karşı mücadele tedbirleri güçlendirilecek. Bununla birlikte evliliklerdeki tecavüz tipi üzerine parlamento üyeleri anlaşmaya varmışlardır⁵⁷.

İngiltere'de "Kadına Şiddete Son Koalisyonu" kurulmuştur. Bu koalisyon, koordine, hedefi olan ve uzun vadeli bir bakış açısını benimsemiştir. Özellikle, okulların ve diğer eğitim kurumlarının rolüne önem verilmektedir. Hükümet, şiddetin önlenmesini öncelikli politika olarak kabul etmiştir. Ancak bu politika, araştırma, gözleme ve değerlendirme yatırımından, şiddeti önlemenin eğitim sistemine dahil edilmesinden, kamuoyunda uzun dönemli ve olaylara dayalı bir farkındalık yaratma kampanyasından, yeterli ve sürdürülebilir bir

⁵⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf>, 13.04.2014

⁵⁷ <http://www.sendika.org/2006/03/fransada-kadina-yonelik-siddet-agir-suc-sayilacak/>, 13.04.2014

fonlamadan yoksun diye eleştirilmektedir. Mevcut yaklaşımın dar görüşlü ve günü kurtaran bir anlayışı benimsediği ve de maliyetli olduğu da yöneltlen eleştiriler arasındadır⁵⁸.

ABD’de “Kadına Yönelik Şiddet Yasası” ilk olarak 1994 yılında çıkarılmış, bu amaçla altı yıllık bir dönem için 1,6 milyar dolarlık bir kaynak aktarılmıştır. Yasa’nın uygulanmaya başlamasından sonra yaklaşık 14,8 milyar dolarlık toplumsal maliyetin önlendiği tahmin edilmektedir. Aile içi şiddetin ABD’ye maliyetinin 2003 yılında 8 milyar dolar olduğu hesaplanmıştır. 2005 yılında ise beş yıllık bir dönem için 4 milyar dolar kaynak aktarılmıştır. ABD’de BM çatısı altında sürdürülen kadına yönelik şiddet faaliyetleri eleştirilmektedir. Bu faaliyetlerin, ABD’nin dış yardım öncelikleri ile her zaman bağdaşmadığı ileri sürülmekte ve bu amaçla BM’ye transfer edilen finansal desteklerin faydası sorgulanmaktadır. Bu çerçevede, ABD’deki bazı politikacılar, kadına yönelik şiddete çok taraflı bir yaklaşımdan çok ABD’nin kendi politikasını uygulaması gerektiğini savunmaktadırlar. Bununla birlikte bir kısım politikacılar, küresel ekonomik kriz, ekonomik durgunluk ve ABD bütçesinin kısılması çağrılarını göz önünde bulundurarak, ABD’nin uluslararası düzeyde yürütülen kadına yönelik şiddete son verme politikalarını bir kez daha gözden geçirmesini öne sürmektedirler⁵⁹.

Şiddete yönelik uluslararası çalışmalar kapalı bir topluma sahip olup; araba kullanma dahil kadınlara yönelik bir çok yasağın mevcut olduğu bir ülke olan Suudi Arabistan’da da etkilerini göstermiştir. 2013 yılında hükümet, evde ve işyerinde her türlü fiziksel ve cinsel tacizi yasaklayan bir yasa kabul etmiştir. Tacizde bulunanlara hapis ve 13 bin dolara varan para

⁵⁸http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf, 12.12.2013

⁵⁹http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf, 12.12.2013

cezası öngören yasa, ev içi tacize maruz kalanlar için de sığınma imkanı da getirmiştir⁶⁰

3.2. Türkiye’de Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Çalışmaları

Türkiye, özellikle son yıllarda gerçekleştirdiği reformlarla kadın-erkek eşitliği ve kadının insan haklarının gelişimi konularında önemli adımlar atmıştır. Bununla beraber yapılan yasal düzenlemelerin sosyal hayatta karşılık bulamadığı ve başta kadına şiddet olmak üzere siyasetten istihdama bir çok alanda kadın-erkek eşitliğinin sağlanamadığı söylenebilir. Cumhuriyet’in kuruluşundan bugüne kadar kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların toplumsal konumlarına ilişkin uluslararası standartlara uygun bir çok sosyal politika düzenlemesine rağmen ülkemizdeki ataerkil toplumsal yapının bu düzenlemelerin hayata geçirilmesine engel olduğu görülmektedir. 1934 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması, çok eşliliğin kaldırılması ve evlilik kurumunda kadın-erkek eşitliğinin öngörülmesi gibi reformlar, kadınların sadece kamusal alanda eşitliği ilkesini hayata geçirmesinin yanı sıra; özel alana dair de eşitlik ve hak tanımlamalarına yönelik radikal değişikliklerdir. Son yıllarda kadın hakları konusunda Türkiye’de gerçekleştirilen ilerlemeler bağımsız kadın hareketlerinin sonucudur. Özellikle Avrupa Birliği entegrasyon sürecinde Anayasa, Medeni Kanun, Türk Ceza Kanunu gibi yasalarda yapılan değişiklikler kadınlarla ilgili önemli kazanımlar getirmektedir⁶¹.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, kadına şiddeti önlemeye yönelik olarak bir çok kurumla protokoller imzalamıştır. Bu protokollerin bazıları aşağıdadır⁶²:

⁶⁰

http://www.bbc.co.uk/turkce/multimedya/2013/08/130829_suudi_evici_siddet_yasasi.shtml, 01.10.2013

⁶¹ Karal ve Aydemir, a.g.e, s.49-50.

⁶² <http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19174>, 01.04.2014

- Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi Protokolü
- Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Yargı Mensuplarının Rolü Projesi Protokolü
- Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi Protokolü
- Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sağlık Personelinin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi Protokolü
- Aile İçi Şiddet Mağdurlarına ve Mağdur Çocuklara Yönelik Verilen Hizmetlerin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Protokol

Yasal düzenlemelerin dışında, 24 Mart 2009 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde oluşturulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, kurulmasını takiben çalışmalarına hızla başlamış, Komisyon bünyesinde “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine İlişkin Uygulamaların İncelenmesi”, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü”, “Erken Yaşta Evlilikler”, “Eğitim Sistemimizdeki Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeri” ve “Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler”, “Mobbing (İşyerinde Psikolojik Şiddet)” konularını araştırmak ve incelemek üzere alt komisyonlar kurulmuştur. Bu anlamda Komisyon, gerek kadın-erkek eşitliğinin uygulamaya konulmasında, gerekse sorun alanlarına yönelik çözüm önerileri geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir ve bu durum kadın-erkek eşitliği konusunun devletin en üst düzeyinde ciddi şekilde ele alındığını açıkça ortaya koymaktadır⁶³. 6360 sayılı Kanun’la “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyelere, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorunluluğu getirilmiştir⁶⁴”.

⁶³T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, a.g.e, s. 2:14

⁶⁴<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>, 15.03.2014

3.2.1. Türkiye’de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Mevzuat

Ulusal sosyal politikalara yön ve biçim veren ilkeler, ancak yasama organı tarafından hazırlanarak yürürlüğe konulan hukuk kuralları aracılığı ile işlerlik kazanabilir. Başta Anayasa olmak üzere kabul edilen diğer kanunlar sosyal politikaların işlerlik kazanabilmesi yönünden araç niteliği taşırlar⁶⁵. Bu nedenle kadına şiddetin önlenmesine yönelik kanunlar kadına şiddetle ilgili sosyal politikaların uygulanması açısından önem taşımaktadır. Kadına şiddetle mücadeleyle yönelik mevzuat şöyledir⁶⁶ : “ Anayasa, Türk Medeni Kanunu Hükümleri, Nüfus Hizmetleri Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Ceza Kanunu (TCK), İcra Ve İflas Kanunu, İş ve Sosyal Güvenlik Kanunu, Kadın Hakları Konusunda Uluslararası Sözleşmeler, Aile İçi Şiddetin Önlenmesi/ Ailenin Korunması Hakkında Kanun, Adli Yardım Hakkında Hukuki Düzenlemeler, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun, Türk Ceza Kanunu, Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler konulu 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi, Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu konulu 2007/6 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi, Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulanması konulu 2006/35 sayılı

⁶⁵ Ömer Zühtü Altan (2006), *Sosyal Politika*, A.Ü. Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir, s.39.

⁶⁶ Ünzile Küçüköner. “Türkiye’de Kadın Hakları Mevzuatı”, http://www.turkhukusitesi.com/makale_503.htm, 12.04.2014, <http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19174>, 01.04.2014

Adalet Bakanlığı Genelgesi”. Aşağıda kadına şiddeti önlemeye yönelik yasalarımızdan bazıları yer almaktadır:

3.2.1.1. Anayasa

Anayasa’nın 41’inci ve 66’ıncı maddelerinde 2001 yılında, 10’uncu ve 90’ıncı maddelerinde 2004 yılında ve yine 10’uncu maddede 2010 yılında yapılan değişikliklerle Türkiye’de kadın erkek eşitliği ilkesi güçlendirilmiştir. Anayasa’nın 10. maddesi şöyledir: “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir (Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.). Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür (Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.). Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz”. Madde pozitif ayrımcılığa işaret etmektedir. 17. maddede “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.” denilmektedir⁶⁷. Kadına şiddet Anayasa’nın 17. maddesine de aykırıdır.

Aileye verilen önem doğrultusunda ailenin korunması amacıyla 41. maddesinde “Aile Türk toplumun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.” ibareleri eklenmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler başlıklı üçüncü bölümde yer alan 42. madde’de “ Kimse eğitim hakkından mahrum edilemez. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır” ifadeleriyle eğitim ve öğrenim hak ve ödevinin kadın, erkek

⁶⁷ http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, 05.04.2014

bütün vatandaşlara sağlanacağı vurgulanmıştır. 90. madde'de "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." Böylelikle CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi ulusal düzenlemeler karşısında üstün konuma getirilmiştir⁶⁸.

3.2.1.2. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

8 Mart 2012 tarihinde kabul edilen 6284 sayılı Kanun, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacını taşımaktadır⁶⁹. 6284 sayılı Kanun önemli ölçüde İstanbul Sözleşmesine dayanmaktadır. Kanun şu aşamalardan geçilerek kabul edilmiştir.

Aile içi şiddet kavramı yasal anlamda ilk kez 4320 Sayılı yasada kullanılmıştır. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, 8 Mart 2012 tarihinde 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun olarak değiştirilmiş ve 20 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla

68

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.2709&sourceXmlSe arch=&MevzuatIliski=0, 05.04.2014>

69 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm, 31.03.2014>

alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenleme amacını taşır.

6284 Sayılı Kanun'un 3. maddesinde mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları yer almaktadır. Bu kararlardan bazıları şunlardır: “Kadına ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka yerde uygun barınma yeri sağlanması, diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması, psikolojik, mesleki, hukuki, sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi, hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması, gerekli olması halinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması halinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir.”

Kanun'un getirdiği önemli bir düzenleme de şiddet gören ya da şiddet tehdidi altında olan kadınların ilk başvuracakları yer olarak “Şiddet İzleme Merkezlerinin ” kurulmasıdır. Bu merkezler şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esas ile yürütmek için kurulmuşlardır⁷⁰. Bu konuya “Şiddet Mağdurlarına Hizmet Veren Birimler Başlığı” altında daha ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

16. madde “Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına

⁷⁰

31.03.2014

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>,

katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılr ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır” şeklinde olup; kamuoyunun bilinçlendirilmesiyle ilgilidir⁷¹

Kanun’un hemen ardından 18.01.2013 tarih ve 28532 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği” yayınlanmıştır⁷²

3.2.1.3. Türk Ceza Kanunu

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu’nda kadına şiddet, kişilere karşı işlenen suçlar kapsamına alınarak bu suça yönelik cezalar ağırlaştırılmıştır. Yürürlükten kalkmış olan TCK; kadının vücut bütünlüğüne yönelik tecavüz ve taciz gibi cinsel şiddet içeren suçları, birey-insan olarak kadına yöneltilmiş eylemler olarak değerlendirmiyordu. Cinsel şiddet içeren suçların, öncelikle toplumun, genel ahlak ve adabını rencide ettiğini kabul ediyordu. Bu nedenle de bu tür suçları, “Topluma Karşı Suçlar” başlığı altında ele alıyordu. Yeni TCK bu yaklaşımı reddederek, cinsel suçlarda korunması gereken değerlerin toplumsal ahlak, gelenek ve göreneklerden önce,

⁷¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, 31.03.2014

⁷² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, 31.03.2014

öncelikle bir insan olarak kadının kendisi ve onun vücut bütünlüğü olduğunu kabul etmiştir. Bu nedenle anılan suçlar “Kişilere Yönelik Suçlar” başlığı altında yer almaktadır (TCK m. 102-105).⁷³

Yeni TCK’da ırza geçme suçunda evlenmenin erteleme ve düşme nedeni olmasına ilişkin hüküm ile evli-bekar kadın ayrımı, bakire olan-olmayan kadın ayrımını ifade eden, karı-koca arasında kötü muameleyi şikayete bağlı suç sayan ve gayrimeşru çocuğa ayrımcılık yapan hükümler yer almamıştır. Yeni Kanun’da ilk kez evlilik içi ırza geçme suç olarak düzenlenmiştir (TCK m.102/2). Yasada cinsel özgürlüğe karşı suçlar, “cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar” başlığı altında düzenlenmiştir. Bu konuda dört temel suç öngörülmüştür: Cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve cinsel taciz. Yeni Yasa’da, ırza tasaddi, ırza geçme, söz atma ve sarkıntılık kavramları yer almamaktadır. Zina halinde yakalanma, gayrimeşru cinsi münasebette bulunurken yakalanma halinde işlenen öldürme suçlarında cezanın indirilmesini öngören 765 sayılı TCK 462. madde 2003 yılında kaldırılmıştır⁷⁴

Töre cinayetlerini cezalandırmakta, ceza indirimleri bulunmamaktadır (TCK m.29, m.82). Resmi nikâh olmadan dini törenle evlenme yasaklanmakta ve yaptırımlar cezalandırılmaktadır (TCK m.230). İş yerinde, eğitim kurumunda veya aile içinde taciz ve tecavüzü cezalandırmakta, mağdurun bu eylem sonucu işsiz kalması, eğitim kurumunu terk etmesi veya aileden ayrı kalması halinde verilen ceza artmaktadır (TCK m.105). Tecavüz sonucu hamile kalan kendi isteğinin bulunması halinde (hamileliğinin 20 haftayı geçmemiş olması koşulu ile) hastane ortamında olmak koşulu ile kürtaj olmasına izin vermektedir (TCK m.99). Aynı konutta yaşanan

⁷³ <http://www.dezavantaj.org/index.php/haklarimiz/73-kadin-haklari-/1296-tuerk-ceza-kanunu-kadnlara-neler-getiriyor-> 31.03.2014

⁷⁴ Nur Centel. (2005). ”Yeni Türk Ceza Yasası ve Kadın” <http://nurcentel.com/makaleler/yenitckvekadin.pdf>,06.04.2014.

birlikteliklerde kötü muamele ve şiddeti cezalandırmaktadır. Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmemeyi suç saymaktadır (TCK m.232). Hâkim ve savcı kararı olmadan yapılacak bekâret kontrolünü (her türlü genital muayeneyi) yasaklamaktadır (TCK m.287). TCK m.94'te işkence “Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştirmek şeklinde tanımlanmış, 95. maddede de türleri sayılmıştır. 96. maddede ise yukarıda bahsedilen işkencenin yapılması durumunda “çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı, Üstsoy veya altsoy, babalık veya analığa ya da eşe karşı, işlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur”⁷⁵ denmiştir. Görüldüğü gibi cezalar yetersizdir.

3.2.1.4. 2006/17 Başbakanlık Genelgesi

Kadın ve çocukların töre gerekçesiyle öldürülmesinin önüne geçmek amacıyla 04.07.2006 tarih ve 26218 Sayılı Resmi Gazete’de “ Başbakanlık Genelgesi” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 28.6.2005 tarihli ve 853 sayılı kararıyla oluşturulan bir araştırma komisyonu çalışmalarını tamamlayarak kadın ve çocuklara yönelik şiddetin sebepleri ile alınabilecek önlemleri belirleyen kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Bu önerilerle ilgili olarak başlatılacak çalışmalarda koordinasyon görevi çocuğa yönelik şiddet konusunda Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda ise Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’ne verilmiştir. Genelge’de kadına yönelik şiddet, töre (namus cinayetleri) ve medyada kadına yönelik şiddet koruyucu

75

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.5237&MevzuatIliskisi=0&sourceXmlSearch= , 05.04.2014>

önlemler, hizmet kurumları, sağlık ve hukuk başlığı altında yapılması gerekenler ve alınması gereken önlemler yer almaktadır⁷⁶.

3.3. Şiddet Mağdurlarına Hizmet Veren Birimler

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı liderliğinde Sivil Toplum Kuruluşlarının da desteğiyle, şiddetle mücadele ve zihinsel dönüşüm sağlanması adına çeşitli uygulamalar başlatılmıştır. İlk Kabul Birimlerinin yanı sıra 14 ilde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM-KOZA) kurulmuş, şiddet mağduru kadınlar ve çocukları için kadın konukevleri (kadın sığınma evleri) açılmıştır. Bunların yanı sıra 7 gün 24 saat hizmet veren “ALO 183 Aile, Kadın Çocuk ve Engelli Danışma Hattı” ile şiddet mağduru kadınlara sunulan hizmetler etkin hale getirilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü işbirliğiyle ‘Şiddet Mağdurlarının Korunmasında Elektronik Destek Sistemi’ kapsamında “Güvenlik Butonu” uygulaması başlatılmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı töre cinayetleri, aile içi şiddet, çocuk gelin ve her türlü kadın istismarına ilişkin davaya müdahil olmaya başlamıştır. Bu kapsamda, mağdurlara hem hukuki destek verilmekte, hem de mağdurların yaşamlarını normale döndürmek için maddi ve psikolojik yardım yapılmaktadır⁷⁷.

2002 yılında Türkiye genelinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Yerel Yönetimlere bağlı toplamda 11 kadın konukevi varken, 2014 yılı Ocak ayı itibarıyla kadın konukevi sayısı 125’e çıkmıştır. Ayrıca, şiddet mağduru kadınlara hizmet vermek üzere 25 adet İlk Kabul Birimi de hizmete açılmıştır.

Tablo 7: Türkiye’de Kadın Konukevi Sayısı ve Kapasitesi (2002,2014)

⁷⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060704-12.htm>, 01.04.2014

⁷⁷ <http://kdk.gov.tr/haber/turkiyede-kadin/400> 11.08.2014

Bağlı Bulunduğu Kurum	Konukevi Sayısı		Kapasite	
	2002	2014	2002	2014
Aile ve Sosyal Pol. Bakanlığı	8	90	170	2433
Yerel Yönetimler	3	32	113	779
STK'lar	-	3	-	36
Toplam	11	125	283	3248

Kaynak: <http://kdk.gov.tr/haber/turkiyede-kadin/400> 11.08.2014

Ayrıca sivil toplum kuruluşları şiddete uğrayan kadınlara konukevi hizmeti, destek, danışmanlık hizmetleri vermekte, aynı ve maddi yardımlarda bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra belediyeler, sosyal hizmet merkezleri, barolar ve barolara bağlı kadın hakları merkezleri de danışma ve destek hizmetleri de vermektedir⁷⁸.

3.3.1. İlk Kabul Birimleri

Kuruluşa acilen kabulü yapılan kadınların, ilk gözlemlerinin yapıldığı, tıbbi kontrol ve tedavilerinin sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, iki haftaya kadar kalabilecekleri birimdir⁷⁹. Sosyal hizmet uzmanları, psikolog ve hemşirelerin hizmet verdiği İlk Kabul İstasyonlarında, şiddet mağduru kadınların çocukları için kreşin yanı sıra eğitim odaları, internet hizmeti de verilmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın verilerine göre 2015 Şubat ayında toplam ilk kabul birimi sayısı 25'tir. Bu merkezlerde yapılacak değerlendirmenin ardından şiddet mağduru kadınlar gerekli görüldüğü takdirde konuk evine yerleştirilmektedirler.

3.3.2. Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM-KOZA)

⁷⁸<http://kdk.gov.tr/haber/turkiyede-kadin/400> 11.08.2014

⁷⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, 01.04.2014

Kadınların ekonomik, ruhsal, yasal ve sosyal olarak güçlendirilmesi amacıyla 2012 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çatısı altında KOZA adıyla Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur. KOZA/ŞÖNİM'in kurulma amacı; şiddet mağduru olan kişilerin, varsa çocuklarının şiddetten arınmış bir yaşam kurabilmeleri için devletin ilgili tüm kurumlarının iş birliği içinde çalışmasını sağlamaktır. Şiddetin önlenmesi ile koruyucu tedbirlerin etkin olarak uygulanması amacıyla ilk olarak Adana, Ankara ve Bursa başta olmak üzere 11 pilot ilde yedi gün-yirmi dört saat esasına göre çalışmaktadır. Diğer iller Antalya, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Malatya, Mersin, Samsun ve Şanlıurfa'dır.

İpek böceği kozasının koruyucu özelliğinden esinlenerek Koza ismini alan bu merkezler, farklı kurumların birimlerini tek çatı altında toplayan yapısıyla şiddetle mücadelede daha etkin ve daha hızlı hizmet sunmayı hedeflemektedir.⁸⁰ Bu nedenle bu merkezlerde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı personelinin yanı sıra İçişleri, Sağlık, Milli Eğitim, Çalışma Bakanlıkları personeli ile barolar, üniversite ve STK temsilcileri de görev yapmaktadır.⁸¹

6284 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile bu Merkezler tarafından verilecek destek hizmetleri şöyle sıralanmıştır⁸²:

a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.

⁸⁰ <http://www.istanbul.gov.tr/Default.aspx?pid=11336&hbld=4956>, 11.03.2014

⁸¹ http://eydb.aile.gov.tr/upload/Node/21533/files/koza_brosur.pdf, 11.03.2014

⁸² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, 31.03.2014

ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

Korunan kişilerle ilgili olarak ŞÖNİM tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır⁸³:

a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

Şiddet uygulayan kişiyle ilgili olarak verilecek destek hizmetleri ise şunlardır⁸⁴:

⁸³ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, 31.03.2014

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin; öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına, Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

Bu merkezler acil bir şekilde şiddet ortamından ayrılması gereken ve sığınacak bir yeri olmayan kadınların bir sığınma evine yerleştirilmeden önce kalabilecekleri ve yardım alabilecekleri “ara istasyonlar” olarak düşünülebilir.

3.3.3. ALO 183 AİLE, KADIN, ÇOCUK VE ENGELLİ DANIŞMA HATTI

Engelli, istismara uğrayan veya uğrama riski taşıyan ve desteğe ihtiyacı olan kadınlara ve çocuklara yönelik psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmak ve yararlanabilecekleri Sosyal Hizmet Kuruluşları konusunda bilgilendirerek ihtiyaç duydukları hizmet türüne en kısa zamanda ulaşmalarını sağlamak amacının gerçekleştirilmesi, kadın ve çocuğa yönelik istismarın önlenmesi, kadınların toplumda statülerinin yükseltilmesi, çocukların yüksek yararının gözetilmesi hedefine ulaşılabilmesi için ücretsiz hizmet veren bir hatırdır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Basın ve Halkla

İlişkiler Müşavirliği'ne bağlı olarak çalışır. Çağrı yapan herkes dinlenilerek, ihtiyaç duyduğu hizmet türü tespit edilmekte, Kurumun hizmetleriyle ilgili danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulmakta, mevcut veri kayıtları, internet vb. taranarak kişinin kurum dışında hizmet alabileceği birimlerin iletişim bilgileri verilmektedir. 25.01.2007 tarihinden itibaren yapılan görüşmeler kayıt altına alınmaktadır. 7 gün 24 saat esasına göre üçer kişilik 4 vardiya ekibi ile 81 ilden yapılan telefon çağrılarına cevap verilmektedir. Bu çağrılar içerisinde acil müdahaleyi gerektiren vakalar da bulunmaktadır. Bu vakalarda ilgili, o ildeki Emniyet, Jandarma ve İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğünde görevli Acil Müdahale Ekip Sorumlusu ile irtibata geçilmektedir⁸⁵.

Şiddete maruz kalan kadınlar şikayet ve ihbar için valiliklere, kaymakamlıklara, polis merkezlerine, jandarma karakollarına, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na, Adli makamlara (Cumhuriyet Başsavcılığı'na, Aile mahkemelerine), ŞÖNİM'lere veya sağlık kuruluşlarına başvurabilmektedirler. Alo 183 dışında Alo 155 Polis İmdat, Alo 156 Jandarma İmdat, 112 Acil Hattı, 0 212 656 96 96 Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı ve 444 43 06 Gelincik Hattı şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi içinde bulunan kadınların acil olarak arayabilecekleri diğer hatlardır⁸⁶.

3.3.4.KADIN KONUKEVLERİ (KADIN SİĞİNMAEVLERİ)

Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddete uğrayan kadınların psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi sırasında varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşları olan kadın konukevlerinde⁸⁷; kadınlara öncelikle can güvenliği, kendini toparlamak için zaman ve kendilerine, hayatlarına daha uzun vadeli ve geniş açıdan bakabilmeleri için ihtiyaç duydukları emniyetli bir ortam sağlamak

⁸⁵ <http://sosyalpolitikalar.com.tr/duyurular/414-alo-183.html>, 21.05.2014

⁸⁶ <http://kdk.gov.tr/haber/turkiyede-kadin/400> 11.08.2014

⁸⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, 01.04.2014

amaçlanmaktadır. Kadın Konukevleri, kadın ve çocuklara doğrudan ya da ŞÖNİM aracılığıyla ilgili kuruluşlara yönlendirmek suretiyle aşağıda belirtilen alanlarda destek sunmaktadır⁸⁸: “Güvenlik, danışmanlık, yönlendirme, psikolojik destek, hukuki destek, tıbbi destek, geçici maddi yardım, iş bulma konusunda destek, kreş, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, çocuklar için burs, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler.”

Konukevinde kalma süresi kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren 6 aydır. Kalış süresi kadınların güçlenme süresi değerlendirilerek gerekli görüldüğü taktirde uzatılabilmektedir. Uzatma süresi, sosyal çalışmacı ile şiddete uğrayan kadının çocuğu var ise çocuk gelişimcinin görüşü alınarak, değerlendirme komisyonu tarafından belirlenmektedir. Mülki amir ya da aile mahkemesi hakimi tarafından hakkında barınma tedbiri kararı verilenler kararda belirtilen süre kadar konukevi hizmetlerinden yararlandırılmaktadır. Durumun özelliğine göre tedbir kararının, süresinin ya da şeklinin değiştirilmesi, Değerlendirme Komisyonu’nun tespiti ve İl Müdürlüğü’nün talebi ile ilgili merciiden istenmektedir⁸⁹.

SONUÇ

Kadına şiddet çalışmada da belirtildiği gibi bir kadın hakları ihlali değil, insan hakları ihlalidir. Bu konudaki bütün ulusal ve uluslar arası çalışmalara rağmen kadınlar tüm dünyada şiddet görmekte, bunun sonucunda da psikolojileri bozulmakta, yaralanmakta veya hayatlarını kaybetmektedirler. Ülkemizde 1980’lerde kadın hareketleriyle başlayan 1990’larda kurumsallaşan ve 2000’li yıllardan sonra sorunun çözümü için yapılan çalışmalar hız kazanmış olmasına rağmen halen sorunun çözümüyle ilgili eksiklikler bulunmakta, kadına şiddet olayları gittikçe artmaktadır. Bu sorun kadın örgütleri başta olmak üzere sivil toplum örgütleri, siyasi partiler, devlet kurumları ve

⁸⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, 01.04.2014

⁸⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>

toplumun tüm kesimlerinin ortak, kararlı mücadelesi ve bütüncül bir yaklaşımıyla ortadan kaldırılabilir.

Konunun çözümünü tartışırken ilk olarak Türk aile yapısını düşünmemiz gerekmektedir. Genel olarak Türk ailesinde erkek evladın ve kız evladın yetiştiriliş tarzı birbirinden çok farklıdır. Bazı davranışlar erkek davranışı, bazı davranışlar ise kadın davranışı olarak nitelendirilmektedir. “Erkektir yapar anlayışı” toplumda erkeklerin şiddet dahil bazı şeyleri normalleştirmeleri sonucunu doğurmuş, bu normalleştirme de “kocadır vurduğu yerde gül biter” vb. atasözleriyle de taçlandırılmıştır. Nasıl giyinileceğinden, nasıl davranılacağına kadar davranış kalıpları küçük yaştan itibaren öğretilmektedir. Genellikle Türk ailelerinde kız çocuğu annesiyle sofraya kurarken, erkek çocuğu babasıyla televizyon seyrederek sofraya çağırılmayı beklemektedir. Kız çocukları annelerine ev işlerinde yardım ederken, erkek çocuk ise kendi kişisel uğraşlarıyla oyalanmaktadır. Bazı işler kızların yapacağı işler, bazı işler de erkeklerin yapacağı işler şeklinde her iki çocuğa da benimsetilirse her iki cinse ayrı birer rol verilmiş olur. Her dediği de yapılan erkek çocuğu kız kardeşine veya ablasına biçilen rolü evlendiğinde eşine de biçecek, eşiyle eşit haklara sahip olduğunu kabullenemeyecektir. Kadına şiddeti önlemede en önemli görev anne-babalara özellikle annelere düşmektedir. Anneler erkek çocuklarını yetiştirirken onlara kızlarından daha üstünmüş gibi davranmamalıdır. Hem kız çocuğu, hem de erkek çocuğu kızların ve erkeklerin eşit olduğu anlayışıyla yetiştirilmelidirler.

Terbiye vermek için çocuklara şiddet uygulanmamalıdır. Şiddetle büyüyen çocuk, şiddeti yaşamın normal bir parçası olarak algılayacaktır. Çocuk yaşta evlendirilen çocukların ailelerine, nikahı kıyan din görevlisine, çocukla evlenen reşit yaştaki kişiye çok ağır cezalar verilmelidir.

Grafik 6’da da görüldüğü üzere eğitim düzeyleri düşük olan kadınlar çok daha fazla şiddete maruz kalmaktadır. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetle mücadelede ilk adımın özellikle kadının eğitim seviyesinin yükseltilmesine yönelik atılması

gerekmektedir. Eğitim kadının ekonomik faaliyetlere katılmasını, hayatını kontrol edebilmesini, çocuklarının sorumluluğunu alabilmesini ve en önemlisi yasal haklarını bilerek ayakta durabilmesini sağlayacaktır. Bir başka deyişle kadın eğitimle güçlenecektir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik dersler anaokulu müfredatından başlayarak, üniversitelerin müfredatında da bulunmalıdır.

Taşdemir'e göre benliğindeki saldırgan ve cinsel dürtüleri bastıramayan yahut bu dürtülerini yaşamın başka alanlarında olumlu bir üretkenliğe dönüştüremeyen kişiler bu dürtülerini aleni bir şekilde yaşayabilirler. Sıkça dürtüsel davranışlar gösteren bu şiddet eğilimli kişilerin ailesinden şiddet görmüş olması ve çocukluk çağlarında yoğun travmatik yaşantılarının olması sıkça rastlanılan bir durumdur. Genellikle düzensiz, dengesiz ve parçalanmış ailelerde yetişirler. Bu kişiler şiddet uygularken adeta madde kullanımında olduğu gibi haz yaşarlar. Bu kişilerde merhamet ve acıma duyguları körelir ve yaşamları boyunca birçok suç işleyebilirler. Bunlar çocukluk dönemlerinde yalancılık, hırsızlık, evden kaçma, kavgacılık, hayvanlara şiddet uygulama ve eziyet etme davranışlarını sıkça göstermiş kişilerdir. Yetişkin çağlarında da sık sık karakollara düşerler ve gördükleri cezalardan pek de ders çıkarmazlar. Bu kişilerin saldırgan ve cinsel dürtülerinin hedefi ise fiziksel olarak zayıf gördükleri kadınlar ve çocuklar olur⁹⁰.

Yukarıda bahsi geçen kişilerin, ailelerine veya herhangi bir kişiye uyguladıkları ilk şiddet hareketinden sonra devlet tarafından gözetim altına alınarak tedavi edilmesi gerekir. Bu konuyla alakalı olarak hastanelerde özel birimler oluşturulabilir. Tedavisi bittikten sonra da kişi, sosyal hizmet uzmanları tarafından zaman zaman kontrol edilmeli, kendisiyle, ailesiyle ve çevresiyle görüşülerek durumu hakkında bilgi alınmalı, belirlenen dönemlerde tekrar kontrole gitmelidir. Kişi bu tedaviyi kabul

⁹⁰ Akif Taşdemir, <http://www.sabah.com.tr/kadin/2015/02/24/kadina-siddetin-nedenleri>, 24.02.2015

etmediğinde veya bu kontrollere gitmediğinde cezai müeyyideler uygulanmalıdır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde de yer aldığı gibi kolluk kuvvetlerine şiddet nedeniyle, özellikle cinsel şiddet nedeniyle başvuran kadınların tüm işlemlerinde bir bayan memurun refakat etmesi psikolojik açıdan mağduru rahatlatılabilir.

6360 sayılı Kanun'la getirilen “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerin, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak” yükümlülüğü bu nitelikteki tüm belediyeleri tarafından yerine getirilmemektedir. Bu belediyelerin en kısa zamanda konukevlerini açmaları gerekmektedir. Kadın sığınmaevlerinde kalan kadınlara haklarını bilmeleri için eğitimler verilmeli, ağır psikolojik sorunlar yaşayan kadınlar diğer kadınlarla aynı yerde kalmamalı, gerekirse sorunlarını aşincaya kadar başka yerlerde koruma altına alınmalıdırlar. Kadın konukevlerinin yanı sıra ŞÖNİM'lerin sayısı yetersizdir ve her ilde açılması gerekmektedir.

Şiddet konusunda medyanın payı da büyüktür. Uzmanların bir kısmı medya şiddetini saldırgan davranışla ilişkilendiren çok sayıda yayın olduğunu, bu yayınların izleyicileri suçluyla özdeşleşmeye ittiğini, şiddet seyretmenin kişileri hayal bile edilemeyecek davranışları taklit etmeye yönelttiğini iddia etmektedirler⁹¹. Medyanın şiddet içeren programları yayınlamaması, okullarda şiddet konusunda eğitim seminerleri düzenlenmesi, şiddet uygulayan kişilere verilen cezaların arttırılması, kadın cinayetlerinde verilecek cezalarda hiç bir şekilde iyi hal ve benzeri indirimlere gidilmemesi, öldürülme riski bulunan kadınların koruma programına alınarak, başka bir şehirde, gerekirse başka bir kimlikle yeni bir hayat kurmasına imkan tanınması (İstanbul Sözleşmesinin bu konudaki maddesinin hayata geçirilmesi), yerel yönetimlerin, sınırları

⁹¹Refia Palabıyıkoglu. (1997). “Medya ve Şiddet”, *Kriz Dergisi*, Cilt:5, Sayı:2, s.124.

içerisindeki mahallelerde “kadına şiddet” konulu seminerler düzenlemeleri, şiddete uğrama durumunda kadınların ne yapması gerektiğine dair bilgilendirme broşürleri dağıtmaları, kadın konukevlerinde kalan kadınlara hukuki ve psikolojik desteklerin yanı sıra, çalışmaya müsaitse İŞKUR tarafından öncelikli olarak iş bulunması, küçük çocukları varsa bu çocuklara devletin masraflarını üstleneceği kreş imkanı sağlanması gerekir. Engellilere ve eski hükümlülere istihdam imkanı sağlamak için konulan zorunlu kota şiddet mağduru kadınlar için de konulabilir. Şiddet dolayısıyla açılan davaların bekletilmeden hemen sonuçlandırılması mağdur kadınların hayatlarının riske girmesini engelleyecektir.

KAYNAKÇA

Akadlı Ergöçmen, Banu vd. (2009). “Giriş”, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*,

<http://istifhane.files.wordpress.com/2013/03/aileicisiddetraporu2009.pdf>, 05.02.2014

Altan, Ömer Zühtü. (2006). *Sosyal Politika*, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.

Arıkan, Çiğdem. (2011). “Aile İçi Şiddet, İstismar ve İhmale Sosyal Hizmet Müdahalesi”, *Sosyal Dışlanma ve Aile: Sosyal Hizmet Müdahalelerinde Güçlendirme Yaklaşımı*, Maya Akademi Yayınevi, Ankara.

Artun, İpek. (2012). “Masallar ve Toplumsal Cinsiyet: Kadın Kimliğinin Ataerkil Söylemlerle Yeniden Yapılandırılması”, <http://iletisim.ieu.edu.tr/karine/?p=265>, 23. 06.2014.

Belek Erşen, Umut. (2006). *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Ve Denetim Mekanizması*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Bilgili, Naile ve Vural, Gülşen. (2011). “Kadına Yönelik Şiddetin En Ağır Biçimi: Namus Cinayetleri”, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14:1, s.66-72.

Can Gürkan, Özlem ve Coşar, Fatma. (2009). “Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri”, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilimi ve Sanatı Dergisi*, Sayı:2, Cilt:3, s.124-129.

Centel Nur. (2005). ”Yeni Türk Ceza Yasası ve Kadın”

<http://nurcentel.com/makaleler/yenitckvekadın.pdf>, 06.04.2014.

Türkiye'nin Ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet

FRA (2014), *Violence Against Women: An EU-Wide Survey Main Result*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

<http://www.kadinininsanhaklari.org/programlar/savunuculuk/uluslararası-duzeyde-savunuculuk/pekin-konferansi/> 01.03.2014

<http://www.petrol-is.org.tr/haber/istanbul-sozlesmesi-yururluge-girdi-erkek-siddetine-yerinde-mudahale-hakki-gelıyor-8141>, 12.11.2014

<http://www.kadinininsanhaklari.org/kadinin-insan-haklari/yasalardaki-haklarimiz/siddet-goren-kadin-ne-yapabilir/kadina-karsi-siddet-ve-siddet-turleri/>, 01.01.2014.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts, 01.03.2014.

<http://www.sendika.org/2006/03/fransada-kadina-yonelik-siddet-agir-suc-sayilacak/>, 13.04.2014

http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/Worldswomen/WW2010%20Report_by%20chapter%28pdf%29/violence%20against%20women.pdf, 01.05.2014.

<http://engelliler.gen.tr/f76/kadinlara-yonelik-siddet-nedir-4070/>, 30.04.2014.

http://eydb.aile.gov.tr/upload/Node/21533/files/koza_brosur.pdf, 11.03.2014

<http://www.womankind.org.uk/2013/03/effects-of-violence-in-ghana/>, 23.04.2014.

http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2013/violence_against_women_20130620/en/, 23.04.2014.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056>, 15.03.2014.

http://www.tuik.gov.tr/VeriTabanlari.do?ust_id=109&vt_id=31, 01.03.2014.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13458>, 11.01.2014.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16053>, 15.03.2014

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.2709&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>, 05.04.2014

http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, 05.04.2014.

http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/TCEULusaleylemplani.pdf, 05.02.2014.

http://www.bbc.co.uk/turkce/multimedya/2013/08/130829_suudi_evici_siddet_yasasi.shtml, 01.10.2013.

<http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/kadin-sunnetine-sifir-tolerans>, 10.05.2014.

<http://bianet.org/bianet/kadin/126219-50-yilinda-mirabel-kardeslerin-katlini-unutmayacagiz>, 26.12.2013.

- <http://www.istanbul.gov.tr/Default.aspx?pid=11336&hbid=4956>,
11.03.2014.
<http://www.un.org/en/events/endviolenceday/> , 02.05.2014.
<http://sosyalpolitikalar.com.tr/duyurular/414-alo-183.html>, 21.05.2014.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf>,
13.04.2014.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>
,15.03.2014.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>,
31.03.2014.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>,
31.03.2014).
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>,
01.04.2014.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060704-12.htm>,
01.04.2014.
<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19174>, 01.04.2014.
<http://www.hastaliktedavi.net/sosyopati-nedir.html>, 30.04.2014.
<http://kdk.gov.tr/haber/turkiyede-kadin/400> 11.08.2014.
http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf, 12.12.2013.
http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/ekonomi.pdf 12.04.2013
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.5237&MevzuatTilisi=0&sourceXmlSearch=> , 06.04.2014.
<http://www.dezavantaj.org/index.php/haklarimiz/73-kadin-haklari-1296-tuerk-ceza-kanunu-kadnlara-neler-getiriyor-> 31.03.2014.
Güngörmüş, Zeynep ve Diğerleri. (2014). “Kadınların Evrensel Sorunu: Şiddet”, *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, s. 53-61.
Karal, Dilek ve Aydemir, Elvan. (2012). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Yayını, USAK Rapor No:12-1, Ankara.
Küçüköner, Ünzile; “Türkiye’de Kadın Hakları Mevzuatı”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_503.htm, 12.04.2014
MERKOMTE (Haziran 2012), *Yaşam Kalitesi Temelinde Toplumsal Şiddet, Göç ve Yoksulluğun İncelenmesi*, T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA)’nın desteklediği Proje.
Moses, Rafael (Kış-Bahar 1996). “Şiddet Nerede Başlıyor”, *Şiddet, Çeviren: Ayşe Kul*, Sayı:6, <http://www.ykykultur.com.tr/dergi/?makale=1017&id=166>, 18.05.2014.

Moroğlu, Nazan. “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, <http://tbddergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1169>, 31.03.2014.

Oğan Balkız, Neval. (08.03.2015), “Toplumsal Cinsiyet Kurgusu, Kadına Yönelik Şiddet ve Hukuk”, <http://bianet.org/bianet/kadin/162865-toplumsal-cinsiyet-kurgusu-kadina-yonelik-siddet-ve-hukuk>, 08.03.2015

Özben, Mevlüt. (27-28 Nisan 2012). “Sahip(lik) Algısı ve Kadına (Çocuğa) Şiddet”, *Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Yayına Hazırlayanlar: Dolunay Şenol ve Diğerleri, 2. Cilt, Ankara, s. 744-747

Özerkmen, Necmettin. (Ocak-Şubat 2012). “Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 28, <http://www.akademikbakis.org/eskisine/28/25.pdf>

Palabıykoğlu, Refia. (1997). “Medya ve Şiddet”, *Kriz Dergisi*, Cilt:5, Sayı:2

Sallan Gül, Songül. (2014). “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk Arasındaki İlişkiyi Sorgulamak”, *Yoksulluk ve Kadın*, Ed: Abdullah Topçuoğlu ve Diğerleri, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s. 179-210.

Subaşı, Nüket ve Akın, Ayşe. “Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları”, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, 01.01.2014

Şenol, Dolunay ve Yıldız, Sıtkı. (2013). *Kadına Yönelik Şiddet Algısı- Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla*, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara.

Taşdemir, Akif, <http://www.sabah.com.tr/kadin/2015/02/24/kadina-siddetin-nedenleri>, 24.02.2015

T.C. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2012). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Eylem Planı 2012-2015*, Ankara.

TÜİK. (2013). *İstatistiklerle Kadın 2012*, Ankara.

United Nations. (2010). *The World’s Women 2010: Trends and Statistics*, New York.

Yetim, Dilek. (2008). *Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler*, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Edirne.

Yıldırım, Şeyma. (25-26 Haziran 2012). “Kadına Yönelik Şiddet”, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Çalıştayı, Manisa, http://www2.bayar.edu.tr/cbukam/docs/Siddet_Sunumlari/Seyda_YILDIRI_M.pdf

Zara Page, Ayten ve İnce, Merve. (Aralık 2008). “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme”, *Türk Psikoloji Yazıları*, Cilt:11, Sayı:22